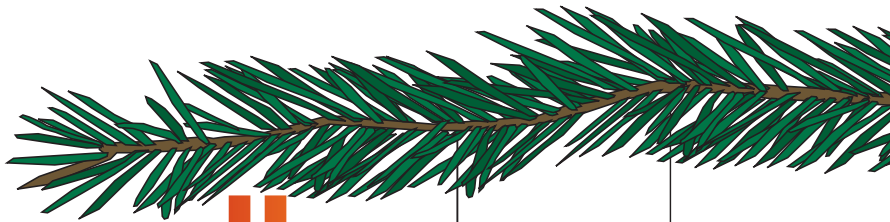

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede → nr 6 | 2007

nfu

NFUs boligkonferanse	s. 6
Nei til kjøp av egen bolig	s. 14
Fritid med bistand	s. 20
Levva livet!	s. 30

Å ha rett er ikke det samme som å få rett

Det er vel kjent at det å ha rett ikke alltid betyr at man får rett. Men hvorfor er det liksom allment akseptert at det er slik? Og hvorfor får det ingen følger for beslutningstakere at lovverket ikke etterleves? Hvis jeg som borger – eller for den saks skyld leder – ikke følger loven, får det jo store konsekvenser.

I NFUs administrasjon har vi en rådgivningstjeneste. Vi bidrar med vår kunnskap om lover og regler for at personer med utviklingshemning skal få oppfylt sine rettigheter. Vi får mange enkeltsaker. Det krever ressurser. Vi må ha juridisk kompetanse for vårt "lavterskel" tilbud. NFU har søkt om tilskudd fra det offentlige for å få dekket kostnader til dette tilbudet. Det er mange organisasjoner som får støtte til rettshjelpsvirksomhet direkte over statsbudsjettet. Men foreløpig ser det ikke ut som om man vil prioritere NFUs virksomhet på dette området. "Rettsbudsjettsordninger til særskilte utsatte grupper" heter det. Om ikke mennesker med utviklingshemning er en særskilt utsatt gruppe i så henseende, så vet ikke jeg.

Derfor ønsker NFU seg en julegave. Vårt ønske er at stortingspolitikere har hørt på oss og endret statsbudsjettet slik at NFU også kan komme inn under denne støtteordningen.

God jul!

VIBEKE SEIM-HAUGEN
GENERALSEKRETÆR

Tilrettelagte bøker

Tønsberg og Nøtterøy bibliotek har i nært samarbeid med lokallaget NFU Tønsberg, Nøtterøy og Tjøme faste arrangementer for mennesker med utviklingshemning der det aktivt formidles tilrettelagte bøker. Bokgevinster med titler støttet av Leser søker bok er dessuten et populært innslag på arrangementene.

En god idé for andre lokallag!

samfunn for alle

Medlemsblad for
Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Seks utgivelser per år.
Årsabonnement: 400,- kroner

ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Helene Holand
helene@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org

Annonseakkvisitør: AMN A/S
Postboks 24, 3340 Åmot
Telefon: 32 78 17 50

Forsidefoto:
Bjørn Erik Rygg Lunde

Layout: Hvarings as : Anne Berit
Trykk: Allservice as

Utgivelse 1 - 2008
kommer 25. februar
Frist for saker er 11. januar
Annonsefrist 24. januar

STANGE ENERGI
KARBEID & OMTANK

**Redusér
Strømregningen?**

Spør oss om:

- Strømvtales
- Varmepumpe

Ring: 62 58 50 00
www.stangeenergialg.no

Innhold

- 4 Bekymring i Trondheim
- 5 Leder
- 6 NFUs boligkonferanse
- 10 Tangerudbakken
- 13 Leserinnlegg
- 14 Flekkefjord-nei til kjøp av egen bolig
- 18 Ny institusjon i Elverum?
- 20 Fritid med bistand
- 24 Oslo fylkeslag
- 25 SAFO-hjørnet
- 26 Gulljenta Katelyn
- 29 FN-konvensjonen
- 30 Levva livet!
- 32 Populus
- 34 Leserinnlegg
- 35 Annonser
- 44 NFU-butikken
- 47 Kontakt-informasjon
- 48 Dansegledede '08!

Gratulerer!

"Gratulerer!.. et nytt vidunder er født" er tittelen på en vakker og informativ brosjyre som nylig er utgitt av fylkeslaget av Ups & Downs i Sør-Trøndelag. Her møter vi de fem barna Emil, Even, Solveig, Hanna og Andreas på ulike alderstrinn. Foreldrene deres har alle hatt sine opp- og nedturer i kjølvannet av å ha fått et barn som er annerledes. Men etter hvert gleder de seg over alt det positive ved ungene sine, og ser fram til å følge dem videre.

Skjønne bilder og god layout bidrar også til at denne 16 sider lange trykksaken utvilsomt vil bli til god hjelp og støtte både for nyblitte foreldre og andre

nærpersoner. Medisinsk informasjon om utvikling, høyde og vekt, hørsel, ledd, syn, hjerte osv. er skrevet i et enkelt språk for ikke-forstå-seg-påere. Det samme gjelder omtalen av habilitering, tannhelse, tegn-til-tale, individuell plan, ansvarsgruppe og diverse rettigheter. Selv om brosjyren vil fungere godt i rekrutteringen av nye medlemmer til Ups & Downs i Sør-Trøndelag, vil andre også ha nytte av å lese den.

Brosjyren kan fås ved henvendelse til Ingrid Brandslet på telefon 93466968. Hun har e-post adresse ingrid.brandslet@nina.no

Bekymring i Trondheim

- Kommunalt råd for funksjonshemmede i Trondheim får jevnlig tilbakemeldinger på at mange brukere opplever press for å flytte til bofellesskap med små leiligheter og inntil ni beboere.

Det skriver Kommunalt råd for funksjonshemmede i Trondheim i en enstemmig uttalelse som er sendt til både formannskap og bygningsråd. I uttalelsen gir rådet samtidig uttrykk for forståelse for kommunens behov for å drive rasjonelle tjenester. - Dette behovet må imidlertid ikke komme i konflikt med ønskene og behovene til brukerne, deres integritet, rettsvern og det tvverrpolitiske prinsippet om normalisering og inkludering som samfunnet har sluttet seg

til. Rådet for funksjonshemmede er bekymret for at konsentrasjoner av boliger for funksjonshemmede vil føre til en "ghettofisering" som verken vil være til gode for samfunnet eller dem det gjelder. Rådet er også bekymret for at brukere vil ta skade av å bli flyttet fra en trygg tilværelse til en ny bolig de ikke ønsker. Rådet vil understreke viktigheten av god brukermedvirkning fra begynnelsen av i nye boligprosjekter og vil sterkt fraråde å bygge boliger som brukerne ikke ønsker.

I uttalelsen heter det også at Rådet ikke er fornøyd med at det planlegges leiligheter for så mange som ni beboere i Klæbuveien 209 (dette prosjektet ble omtalt i SFA 3/07, red.). Rådet ber samtidig om at man sikrer at krav om universell utforming ivaretas i prosjektet.

Møte

NFUs forbundsleder Helene Holand deltok nylig på et møte mellom NFU Trondheim lokallag og kommunaldirektør for helse- og omsorg, Tor Åm, og tre medarbeidere fra hans stab. Bakgrunnen var blant annet kritikken som har vært reist av lokallaget og i Samfunn for alle mot kommunens prosjekt "Bedre tjenester for utviklingshemmede". Helene Holand sier i en kommentar til SFA at møtet ikke endte i noen klare konklusjoner – men at man var enige om å fortsette dialogen.

Norsk forbund for utviklingshemmede i
samarbeid med
Banco Humanfond
2 %
TIL NFU OG RESTEN TIL DEG!

BANCO
HUMANFOND

Kunder i Banco Humanfond tildeler årlig NFU 2 % av forvaltningskapitalen. Med andre ord, for hver 100-lapp du har i markedsverdi, går 2 kroner til NFU.

Motivasjonen for å spare i fond er selvfølgelig å få god avkastning på sparepengene. Likevel vet vi at mange leter etter et fond som tar høyde for om selskapene benytter barnearbeid, bryter menneskerettighetene og tar miljømessige hensyn. Likeledes investerer ikke fondet i selskap som tjener penger på produksjon av alkohol, tobakk, pornografi eller våpen.

Banco Humanfonds etiske investeringsprofil bygger på internasjonale avtaler fastsatt av FN og danner grunnlaget for hvilke selskaper fondet kan investere i. Nærmere detaljer om det internasjonale regelverket fastsatt av FN er grundig dokumentert og definert i brosjyren "Etske plasseringsregler for Banco". Brosjyren kan du lese på våre nettsider www.asset.abnamro.no

For mer informasjon om hvordan du kan støtte NFU, våre etiske kriterier, eller hvordan du kan bli kunde, ring kundesenteret på 22 00 51 01 eller besøk oss på www.asset.abnamro.no

Ansvarsbegrensning

Historisk avkastning er ingen garanti for fremtidig avkastning. Fremtidig avkastning vil blant annet avhenge av markedsutviklingen, forvalters dyktighet, fondets risiko, samt kostnader ved tegning, forvaltning og innløsning. Avkastningen kan bli negativ som følge av kurstap. Valutakursendringer vil påvirke verdien på fondet, dersom underliggende investeringer er foretatt i annen valuta enn det som fondet er notert i. Selskapet er ikke ansvarlig for eventuelle skader eller feil som beror på hendelser utenfor selskapets kontroll. Materialet kan være delvis eller helt basert på informasjon fra tredjepart. Vi anser denne informasjonen som pålitelig, men det kan ikke garanteres at denne informasjonen er korrekt eller komplett. Innholdet i dette materialet er gyldig for den dato som er oppgitt. Materialet skal kun brukes av den som er påtenkt dette, og skal ikke videreformidles, reproduseres eller helt eller delvis kopieres for noe formål uten samtykke fra ABN AMRO.

Boligen - ble den et hjem?

Ovennevnte var tittelen på mitt åpningsinnlegg på NFUs konferanse "Veier til egen bolig" 12. og 13. november. Tittelen på foredraget var hentet fra en rapport som Guri Dyrendahl skrev i 1996 fra sitt forskningsprosjekt "Boformer for mennesker med psykisk utviklingshemning".

Jeg syns tittelen er god. Den er gyldig også i dag, elleve år senere. Den beskriver med enkle ord det NFU-konferansen i november handlet om. Boligen som hjemmet vårt. Det ble presentert gode eksempler på hva som gjør boligen til et hjem. Det ble presentert forskning som viser at det er ikke en selvfølge at en bolig blir et hjem.

Det å flytte hjemmefra, å forlate foreldrehjemmet og etablere seg for seg selv er et stort skritt for oss alle. Det er kanskje det skrittet som mer enn noe annet markerer overgangen fra ungdom til en selvstendig voksentilværelse. Når ungdommen som flytter ut trenger litt eller mye hjelp ikke bare i flytteprosessen, men hele livet, blir både de og vi som foreldre satt på en ekstra prøve. Vil dette gå bra?

Rådene til ungdom på boligjakt er mange. Lønner det seg å leie eller å kjøpe bolig? Svaret kan være både ja

og nei. De siste årene har likevel flere og flere valgt å kjøpe, fordi det lønner seg. Skattesystemet i Norge har i mange år gjort at det lønner seg å eie og ikke å leie bolig i Norge. En undersøkelse som ble presentert på NFU-konferansen, oppsummerer blant annet at åtte av ti norske hushold, hele 80 prosent, eier sin bolig på en eller annen måte. De er altså med på å dele den økonomiske gevinsten ved å eie, mens det bare er 16% av voksne med utviklingshemning som eier sin bolig. Et nærliggende spørsmål blir da hvorfor vi har denne store forskjellen? Hvorfor er det så vanskelig å behandle ungdom med utviklingshemning som andre boligsøkende når de ber om hjelp til å skaffe seg sitt eget hjem?

Johans Sandvin, professor ved Høgskolen i Bodø, stilte på en konferanse arrangert av Statens råd for funksjonshemmede i september i år, spørsmål ved om det er våre mentale barrierer som er utfordringen, våre egne forventninger til hva som er mulig. Jeg kjenner meg igjen i spørsmålene og tror Johans Sandvin er i nærheten av en av sannhetene. Min sønn har i hvert fall utfordret mine forestillinger om hva som er mulig på sin vei fra barn til ungdom og over i de voksnes rekke. Er det de mentale barrierene som gjør at ungdom med utviklingshemning

ikke opplever å bli behandlet som boligsøkende ungdommer på linje med andre?

Når vi så har fått vårt eget lille eller store krypinn, så er ikke fire vegger og møbler nok til å skape et hjem. Her møter vi minst en ny utfordring. Hvordan yte nødvendige tjenester i andres hjem, og samtidig respektere at den som mottar tjenester er og skal være "herre i eget hus". Disse utfordringene og dette spennende fagfeltet har vært lite debattert i Norge de siste 10–15 årene. Vi kan vel si at økonomi- og effektiviseringsdebattene har overdøvet etikkdebatten.

Kommer vi ut i Europa blir paradigmeskiftet fra den naturvitenskapelige, medisinske dominerte omsorgen i institusjonene til den mer humanistisk orienterte omsorgen i eget hjem i lokalmiljøet, mye debattert. Den nye FN-konvensjonen om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne har også vært med på å stimulere denne debatten. Spesielt artikkel 19 i konvensjonen "Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet". På dette området og på mange andre områder vil den nye konvensjonen utfordre oss og våre mentale barrierer.

HELENE HOLLAND

Advokat Petter Kramås

ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER & CO

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede: Sosial- og helsetjenester, trygd, spesialundervisning, erstatning, arbeidsrett, arv og testament mv.

Besøk oss på våre nettsider - www.hestenesdramer.no

Her finner du også nyttig informasjon, artikler og lenker.

Ta gjerne kontakt for en uforpliktende samtale – eller send oss et brev eller en mail! Ingen kostnader før vi har avtalt oppdrag. Vi kan søke om fri retts hjelp for deg.

HOVEDKONTOR: Møllergaten 4, 0179 Oslo, telefon 24 14 53 50
 FILIAL I SON / AKERSHUS: Storgaten 54, 1555 Son, telefon 64 95 04 13
petter.kramaas@hestenesdramer.no

Truls Eide Håland
fortalte om livet sitt.

Mot en ny form for kollektiv omsorgsyting?

- Er vi i ferd med å utvikle en ny form for kollektiv omsorgsyting for utviklingshemmede?

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Det var forsker Ivar Brevik som stilte dette spørsmålet da han presenterte sin undersøkelse "Utviklingshemmedes bo- og tjenestesituasjon 10 år etter

Forsker Ivar Brevik la fram dystre tall fra sin boligundersøkelse.

HVPU-reformen". Vi tror de fleste av de vel 200 deltakerne på NFUs store boligkonferanse nylig vil være enige med Brevik i at dette er blitt en skremmende aktuell problemstilling – seksten år etter gjennomføringen av ansvarsreformen.

Tittelen på konferansen var "Veier til egen bolig". Etter å ha hørt landets beste og mest oppdaterte forskere og forelesere mene mye om dette viktige livsområdet i de to dagene konferansen varte, lærte deltakerne til gjengjeld litt av hvert om i hvilken retning veiene bør gå. De fleste vil nok si seg enige i at vi straks må endre kursen vekk fra

den ville veien vi er inne på nå – blant annet med stadig flere former for segregerte fellesskapsløsninger. Den tryggeste og mest farbare veien er tvert imot den som tidligere forbundsleder Sølvi Knudsen presiserte i sin avslutningsreplikk på konferansen: "Vi må tilbake til reformideologien!"

Stillstand

- Den riktige karakteristikken av det som har skjedd etter ansvarsreformen er stillstand, mente forsker Jan Tøssebro. Han la til at reformen ble et engangsløft som gjorde det slutt på en langvarig og gradvis utvikling som hadde skjedd i perioden før. - Utfordringen

- Brukerstyrt personlig assistanse har gitt vår sønn et nytt liv, sa Elfinn Færevåg fra NFU Haugesund lokallag.

vi står overfor i dag er derimot å ta opp igjen det som var reformens intensjoner. Det har gått 22 år siden siste gjennomgang av levekårene for utviklingshemmede. Nå er det behov for en ny som ikke minst må rette søkelyset mot dagens mest tvilsomme og negative utviklingstrekk – de nye og store bofellesskapene. Spørsmålet vi må stille oss er om vi i dag er i ferd med å skape en ny omsorg eller om nissen følger med på lasset i form av en gjenetablering i ny frakk, presiserte Jan Tøssebro.

Gode eksempler

I motsetning til de mange og dårlige boligløsninger over det ganske land som kunne ha vært brukt som skrekkens eksempler på konferansen, hadde NFU valgt å bruke en stor del av tiden på formidle inspirerende og tankevekkende eksempler på hvordan det er mulig å finne den gode veien til egen bolig. Det var spesielt spennende å høre Truls Håland Eide fra Askøy utenfor Bergen selv fortelle om hvordan han hadde forberedt seg på å flytte hjemmefra, og hvordan han bor og har det i hverdagen sin i dag som voksen mann.

Kort fortalt: Truls har Downs syndrom. Han har kjøpt leilighet i et borettslag der han har stue med kjøkken-

løsning, soverom og bad. Leiligheten kostet 310 000 kroner i innskudd og har en fellesgjeld på 340 000 kroner. Truls fikk 250 000 kroner i startlån, et etableringstilskudd på 66 500 kroner og innbotstilskudd på 10 000 kroner. Han har 48 timer brukerstyrt personlig assistanse pr. uke – gitt av assistent som hjelper ham med vasking, matlagning, klesvask, rydding og planlegging. Timetallet varierer fra uke til uke – det blir han og assistenten enige om. Det viktigste er at han nå får hjelp som er i samsvar med hans interesser. De to har blant annet vært på ferie i syden sammen. Det er i tillegg engasjert en ekstra assistent som kan kalles inn ved behov – for eksempel i forbindelse med sykdom. I dag er Truls' totale bortgifter 4643 kroner pr. måned, som han betjener med lønn og uføretrygd.

200 BPA-søkere

Elfinn Færevåg fra NFU Haugesund fortalte om prosessen med å skaffe sønnen egen bolig. Lars Erik har den sjeldne diagnosen Angelmann syndrom.

Færevåg viste til at Lars Erik i dag har fått eget hus med 114 timer brukerstyrt personlig assistanse pr. uke – inkludert hvilende nattevakt. - Til sammen utgjør dette tre fulle stillinger – som deles av tre assistenter.

Det kom inn nærmere 200 søknader til disse tre stillingene. Det er tydelig at oljeturnusen er en attraktiv ordning

også for ansatte. Jeg er selv ansatt i den ene assistentstillingen, mens min kone er Lars Eriks hjelpeverge.

Det avgjørende spørsmålet var om denne ordningen kom til å bli dyrere for kommunen. Til vår enorme glede viste det seg at tjenestene til Lars Erik i kommunal regi kostet 1,7 millioner pr. år, mens tre assistenter i regi av ULOBA kom på 300 000 kroner mindre. For oss foreldre innebærer denne ordningen en del merarbeid. Vår belønning er at sønnen vår har fått et nytt og bedre liv og et mye større sosialt nettverk i kjølvannet av denne BPA-ordningen, presiserte Elfinn Færevåg.

Han opplyste at Lars Erik for to år siden flyttet inn i eget hus og fikk spesielt fordelaktige tilskuddsordninger fra Husbanken ettersom han hadde behov for en spesialtilpasset bolig. - For oss var det viktigst å få færrest mulig personer rundt Lars Erik. Det har vi greidd og det skaper god kommunikasjon og god trygghet.

Tangerudbakken

Det nye borettslaget for mennesker med utviklingshemming i Tangerudbakken på Stovner i Oslo ble også behørig presentert på konferansen. (Det kan du for lese mer om her i SFA på side 10, red.).

Levva livet

NFU Nordland fylkeslags siste pu-

Fra parallellsesjonen om "Organisering av tjenestene".

Bertine Aa slo an tonen på konferansen med vakkert fløytespill.

Engasjert debatt på parallellsesjonen om forskning.

blikasjon "Levva livet! Historier om frihet og livsglede" vakte stor interesse på konferansen og førte til lange bestillingslister. Her møter leserne flere personer med utviklingshemning i ulike aldersgrupper som har det bra og lever et godt liv. Harald Eriksen, far til en av dem, var til stede på konferansen. Han fortalte om datteren Kristin som tidligere hadde 24 forskjellige "omsorgspersoner" som kom og gikk i turnus der hun bor. I dag har hun tre personlige assistenter, som takket være oljeturnus kan bytte på å bo hjemme hos henne – noe som i sin tur har gjort Kristin mye tryggere. Selv føler Kristin at hun har fått et nytt liv nå.

Bergen

Konferansedeltakerne ble ellers orientert om den fortsatt smertelige boligsituasjonen i Bergen – der det også i dag står 200 personer med utviklingshemning i boligkø – til tross for utallige politikerløfter om det motsatte.

Jon Espen Palm fra NFU Nedre Eiker fortalte om sitt lokallag som har satset på å bevisstgjøre medlemmene og etter hvert fått en positiv dialog med lokalpolitikere etter at boligmangelen blant mennesker med utviklingshemning ble synliggjort.

Deltakerne fikk ellers en innføring i Husbankens ulike støtteordninger. Boligpolitiske rådgiver Christian Hellevang fra Kommunenes Sentralforbund orienterte om kommunenes rolle i boligpolitikken. Han har siden mai i år vært engasjert i et treårig prosjekt for å få boligpolitikken for funksjonshemmede høyere på dagsorden.

"Fryktelig redd"

Gunhild Skinlo fra NFU Sogn og Fjordane avsluttet konferansen med en inntrengende appell. Hun ga uttrykk for at hun er "fryktelig redd" for det som skjer på området bolig nå, og tror at unge foreldre ikke er klar over hvor alvorlig situasjonen er. - De kan ikke historien, og forstår ikke at den enkeltes rettigheter er i ferd med å svekkes med de stadig flere samlokaliserte løsningene som kommunene nå satser på. Det er vår oppgave i NFU å informere unge foreldre – og det må skje nå, presiserte Gunhild Skinlo. Som var opp-tatt av at de som eier egen bolig også trenger et støtteapparat rundt seg – slik at foreldre ikke behøver å være redde for å dø fra dem.

Boligpolitisk rådgiver i Kommunenes Sentralforbund, Christian Hellevang.

Parallellsesjonene

Temaene på parallellsesjonene var forskning, finansieringsmuligheter og organisering av tjenestene. Samtlige temaer vakte stor interesse. Det var

snauvt nok en ledig plass i noen av konferansesalene.

Interesserte kan for øvrig lese alle foilene til foredragsholderne, som nå er lagt ut på www.nfunorge.org. Vi viser ellers til Helene Holands betraktninger etter boligkonferansen i lederen på side 5.

FORSLAG OM NYTT "LOSSIUS"-UTVALG!

Det siste representantene i et samlet Statens råd for funksjonshemmede gjorde før de gikk av etter fire års funksjonstid nylig, var å sende et brev til arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hansen. I brevet oppfordres departementet til å nedsette et nytt utvalg som skal gjennomgå livssituasjonen, levekårene og tjenestene til utviklingshemmede.

Representantene har ifølge Rådets tidsskrift *Nota Bene* (nr. 4/07) en rekke forslag om hva som bør gjøres – på bakgrunn av det som kommer fram i rapporten "Vi vil, vi vil, men får vi det til?". Denne rapporten ble lagt fram på en nasjonal høringskonferanse i september (og nærmere omtalt i SFA 4/07).

Etter at dette forslaget ble sendt, er koordineringsansvaret for politikken overfor mennesker med funksjonshemninger i praksis overført fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet til Barne- og likestillingsdepartementet.

Interesserte kan lese mer på Rådets nettside www.srff.no

Tidligere leder av NFU, Sølvi Knudsen, har fått Kongens fortjenestemedalje i gull.

Kongens gull til Sølvi Knudsen

I forbindelse med NFUs jubileumsfeiring – som ble markert med festmiddag på boligkonferansen, ble tidligere forbundsleder, Sølvi Knudsen, overrakt H.M. Kongens fortjenestemedalje i gull.

Fylkesmann Svein Alsaker, fra Hordaland, trakk i sin tale særlig fram Sølvis innsats nasjonalt, regionalt og lokalt i NFU. Han kom også inn på Sølvi og Sigurds datter Grete som ble født i 1967 og bare ble femten år gammel. - Hun var den som tente et livslangt engasjement hos begge sine foreldre i arbeidet for å bedre levekårene for mennesker med funksjonshemning. Sølvi ble første leder av Meland foreldrelag for funksjonshemmede. Både hennes og andres innsats gjorde at Meland etter hvert stod fram som en mønsterkommune i denne sammenheng.

Hederen til Sølvi handlet også om hennes lange innsats i politikken. Ved siste kommune- og fylkestingsvalg ble hun valgt inn i Meland kommunestyre. 61-åringen er ellers aktiv i Meland mållag, sokneråd, kan-

tori og kirkeakademi. Sammen med sin spennende og engasjerte familie har hun skapt et kulturelt møtested i låven hjemme på gården Myrtveit.

∇ Sølvi ble feiret med stor fest på Meland Arbeidssenter. Mona Sale og Betsy Stenseth var blant de mange gratulantene. (Foto: Arthur Kleiveland, Avisa Norhordland)

Herre i eget hus. (Foto: Dag Nordsveen)

Godt å bo

- Uten fantastisk støtte fra en utbygger, helse- og velferdsetaten i Oslo kommune, bydel Stovner, OBOS, Husbanken og ikke minst vår egen innsats, hadde ikke et av landets altfor få borettslag for personer med utviklingshemning i Tangerudbakken 22-36 på Stovner blitt en realitet.

TEKST OG NOEN FOTOS:
BITTEN MUNTHE-KAAS

Initiativtakerne Harald og Aashild Korsgaard er synlig stolte når de viser SFAs utsendte rundt i det nå ca. ett år gamle/nye borettslaget i Oslo. Som foreldre til Hans (32) fryder de seg over at sønnen har fått et hjem der han stortrives og kan bo i så lenge han lever. Der er han sjef. Og så godt liker han seg der at det etter innflytting er blitt slutt på overnattinger på gutterommet hjemme hos foreldrene som bor et steinkast unna. Alternativet var et botilbud for utviklingshemmede i bydelen som Hans hadde ventet på i flere år. I desember 2004 ble det avklart at han kunne flytte inn i en kommunal leilighet i en trygdebolig. Det var meningen at ca. 20 personer med utviklingshemning skulle flytte inn der i første omgang. Det skulle også etableres en avlastningsbolig der fem personer skulle bo, en uke om gangen. I denne boligen skulle altså ti personer være innom i løpet av to uker. De gamle som bodde der fra før, skulle flyttes noen etasjer opp.

Da stilte Harald og Aashild Korsgaard seg det avgjørende spørsmålet: Ville de ha bodd slik selv? Og da svaret var blankt nei, var de skjønt enige om at det ikke var ikke godt nok for Hans heller.

NFU-nettverket

Og dermed startet prosessen – som

i Tangerudbakken

skulle vise seg å bli to slitsomme år for både familien Korsgaard og de andre som etter hvert ble med på prosjektet. Noen av disse hadde hjemmeboende ungdom med utviklingshemning som hadde stått lenge i boligkø. Andre var foreldre til utviklingshemmede som allerede i noen år hadde bodd i kommunal leilighet. Takket være et aktivt arbeid i NFU gjennom 30 år hadde Aashild og Harald et nettverk og dermed relativt god kunnskap om hvem som kunne være interessert i å delta. Det de derimot manglet, var erfaring med å bygge leiligheter til mennesker med utviklingshemning.

Men heldigvis: En telefon og en skriftlig henvendelse til Per-Erik Torp, leder av anskaffelsesenheten i Helse- og velferdsetaten i Oslo kommune, skapte optimisme. Her var det hjelp å få. Dermed ble usikkerheten erstattet av pågangsmot. For Torp likte ideen om et borettslag med selveierleiligheter for utviklingshemmede svært godt. Han spilte, sammen med en rekke av sine medarbeidere, på lag i tett dialog – samtidig som han har latt foreldrene styre prosessen fra første stund. Ikke alle våget å være med hele veien. Tre familier var stabile i hele prosessen. Nærmere tyve var mer eller mindre inne som interesserte. Syv familier fullførte prosessen. Harald Korsgaard tror at de nok ikke helt skjønnte hva det innebar å gå inn i en i utgangspunktet uavklart prosess. Han legger ikke skjul på at den i perioder både var utfordrende og krevende både psykologisk og pedagogisk.

Ingen sovepute

Men nå kan resultatet til gjengjeld beundres: To meget pene boliger i Tangerudbakken 22-36, med fire leiligheter i hver og med utearealer som ved dugnadsinnsats og innsatsvilje etter hvert vil bli en prydd for området. Her bor det mennesker med utviklings-

hemning som stortrives, er ”herre i eget hus” og har satt sitt helt personlige preg på sine hjem. Hver leilighet består av felles kjøkken- og stueløsning med god spise plass, stort soverom, bad, gang med god garderobeplass, et lite ekstra rom og stor terrasse. Beboerne disponerer hver sin utebod i tillegg.

Det er opprettet et styre i borettslaget. Vedtektene er utarbeidet i samarbeid med OBOS. Det frittstående borettslaget bruker et datterselskap av OBOS som regnskapsfører.

Tjenestene

Det er lagt stor vekt på å kartlegge den enkeltes behov både for hjelp hjemme og for miljøarbeidertjenester. Det ble underveis i prosessen arrangert møte med representanter fra bydelen der deres planer for hva slags tjenester som skulle tilbys, ble presentert. Her fikk foreldrene anledning til å stille spørsmål og komme med synspunkter. I tillegg ble det holdt et møte mellom bydelens enhetsleder, noen av de nyanstatte og pårørende. De utvekslet meninger om tjenestestedet og hvordan tjenestene skulle organiseres. Partene var skjønt enige om betydningen av et godt samarbeid basert på åpenhet og

god kommunikasjon. Det er ansatte i til sammen syv årsverk som arbeider for de syv selveierne. Tjenestene er organisert i dag- og kveldsskift. Beboerne har våken nattevakt. Foreldrene var opptatt av å formidle hva slags personale de ønsket. Da stillingene skulle lyses ut, fikk de se utlysningsteksten i forkant. Der fikk de inn begrepet ”samhandling”, som det er viktig for dem at de ansatte forstår betydningen av og praktiserer i sitt arbeid. Det er for øvrig planer om å etablere et eget brukerråd i borettslaget. Her skal både beboere, foreldre og ansatte med. Etter å ha sett noen av de trivelige leilighetene, de hyggelige omgivelsene og ikke minst opplevd beboeres glede og stolthet over eget hjem, er det i hvert fall ingen tvil om at de ansatte har fått en arbeidsplass med høy trivselsfaktor. Nå håper Aashild og Harald Korsgaard at det vellykkede prosjektet ikke blir en sovepute for bydelen. Det gode samarbeidet så langt har imidlertid overbevist dem om at bydelen vil stille opp med tjenester etter den enkeltes behov.

Null tvangsflytting

Det er også et annet viktig aspekt ved Tangerudbakken som det er viktig å påpeke i disse tider da mange personer

Hege Anette Havik stortrives i sin nye leilighet der pianoet er i flittig bruk.

Borettslaget Tangerudbakken 22-36

med utviklingshemning ufrivillig blir flyttet fra sine hjem til samlokaliserte boligtiltak. Som selveiere kan ikke Hans, Olav, Hege Anette og de andre i Tangerudbakken flyttes på mot sin vilje. I motsetning til dem som leier en kommunal bolig, eier de både sin egen og en del av den åttende leiligheten som er avsatt til fellesområde og base for de ansatte. Dermed kan de se framtiden trygt i møte i visshet om at de kan bo i Tangerudbakken resten av livet – hvis det er det de ønsker. Dersom de skulle ønske å selge leiligheten sin, må de forholde seg til vedtektene for borettslaget. De sier at det kun er mennesker med utviklingshemning som får bo i borettslaget.

Finansiering

På spørsmål om hvordan prosjektet er blitt finansiert, svarer Harald Korsgaard, kort fortalt, at det er satset på en finansiering med lån fra Husbanken, prosjektrettet tilskudd og personrettet tilskudd. - Hver beboer mottar kommunal og statlig bostøtte. Hver leilighet kostet 1 661 369 kr. Når betjening av fellesgjeld og fellesutgifter er beregnet og bostøtte er trukket fra, har hver av beboerne en husleie på mellom tre og fire tusen kroner.

Ryktene går

Selv om Hans, Hege, Anette og de andre er vel i hus, gir ikke Harald og Aashild Korsgaard seg med det. Ryktene om det vellykkede prosjektet er i ferd med å spre seg. Nå får de invitasjoner fra fjern og nær for å dele sine erfaringer. Per Erik Torp er også med som foredragsholder. De over to hundre deltakerne på NFUs store boligkonferanse nylig fikk også gleden av det. Vi krysser fingre for at flere nye borettslag vil dukke opp i kjølvannet av pionerprosjektet i Tangerudbakken!

De som vil vite mer

Nærmere informasjon om Tangerud-prosjektet kan fås av Aashild Korsgaard. Hennes fasttelefon er 22 10 50 56, mobiltelefon 911 56 074 og e-post adresse er aaskor@online.no

Aashild og Harald Korsgaard håper det opprettes flere borettslag for de mange boligsøkerne med utviklingshemning.

TIPS PÅ VEIEN

Aashild og Harald Korsgaard har mange tips på veien til andre som vurderer å starte prosessen med å etablere et borettslag for sine nærpå personer med utviklingshemning. Her er noen av dem:

- Sørg for at de framtidige beboerne møter hverandre og blir kjent.
- Organiser prosessen.
- Bestem hvem som skal ha ansvar for hva.
- Bestem hvem som kontakter hvem.
- Bestem hvem som kan fatte avgjørelser.
- Vurder fordeler og ulemper nøye.
- Arbeid for felles forståelse.
- Ansvarliggjør alle – for eksempel når det gjelder avhengighet/selvstendighet.
- Gi hjelp og støtte til hverandre.
- Vær solidarisk overfor hverandre.
- Ikke bare tenk egen ungdoms og eget beste – for eksempel i forhold til fordeling av leilighetene.
- Ha en innstilling, holdning og vilje til å komme videre i prosessen og å finne løsninger.
- Ha tillit til hverandre uten å overlate alt ansvar til enkeltpersoner blant de pårørende.
- Ha realistiske forventninger.
- Vis evne og vilje til god dialog og kommunikasjon.
- Samarbeid med kommunen!
- Sørg for å gi innspill til bydelens budsjettarbeid slik at det settes av midler til tjenesteyting.
- Foreta innspill til bydelens helse- og sosialkomité om midler til helse- og velferdstiltak.
- Etabler et interimstyre der alle beboere er representert.
- Oppnevnt kontaktperson mot faginstanser og andre samarbeidspartnere.
- Fordel ansvaret i arbeidsgrupper mot utbygger og mot bydel.

“Vi pleier å stå her ved vasken, vi...”

Klokken er kvart på to. Det er natt. I går hadde min datter bursdag. Hun ble 11 år. Jeg har akkurat stått opp igjen. Det var så vanskelig å få sove. Jeg griner.. Det er lenge siden sist jeg gråt. Snufsene ble så hørbare i det nattstille huset. I natt er det vanskelig å være mamma.

Jeg kler på meg og går opp i stua. Tenker kanskje det blir bedre om jeg skriver litt. Før jeg stod opp, hadde jeg nesten et ferdig dikt inni hodet mitt. Overskriften var: “Vi pleier å stå her ved vasken, vi..”. Når jeg kommer opp, er ordene i diktet borte, men tankene er der likevel.

Min datter skulle feire dagen sammen med klassen sin, og jeg hadde avtalt med læreren å komme med kaker og saft. Jeg kommer før henne inn i klasserommet, og venter på henne mens jeg setter fram kaken. Der kommer hun. Trygt trillet inn av sin assistent. Jeg hilser og klemmer henne, retter på hårspennene og pusler om henne som en hønemor. Vil så gjerne at hun skal være fin. Henter et papirtørk og tørker litt spytt som renner nedover haken hennes.

Jeg spør henvendt til min datter: “Hvor er din plass i klasserommet da?” Jeg får ikke noe svar. Hun har ikke mulighet til å svare meg. Assistenten svarer: “Hun har ingen egen plass. Vi pleier å stå her ved vasken, vi..”. Klasserommet er trangt. Jeg tenker praktisk da, og skjønner at det er lettvis å la rullestolen stå ved vasken fordi den er rett innom døra. Elevene i klassen kommer inn. Alle finner sin pult. Min datter har ingen pult.

I natt ble dette mye mer for meg enn at hun ikke har egen pult. Klasserommet som er for trangt for rullestolen, ble mye mer enn et trangt klasserom. I natt ble alt dette nok en vond påminnelse om at min datter er annerledes. Jeg vet det så inderlig vel! Alle ser det der hun sitter i sin rullestol. Hun har ikke språk, ingen viljestyrte bevegelser og begrenset mimikk. All maten får hun gjennom en slange på magen.

Selvfølgerlig trengte ikke min datter å mangle pult for at jeg som mamma skulle skjønne at hun er annerledes. Likevel ble dette så vondt i natt. Jeg snufser. Esken med Kleenex som jeg bruker til å tørke henne rundt munnen med, blir god å ha.

Jeg bekymrer meg så mye. Det at det er så mange trange klasserom og pulter som mangler, gjør meg vondt. Det har gjort godt å grine litt. Jeg trenger det av og til. Ikke ofte, og ikke lenge, men noen ganger bare for å få være fortvilet mamma. Ikke den flinke mammaen som holder orden på alle avtaler, som er min datters “advokat” i møtet med systemet, som går i uttallige møter og aldri gir meg, og som går inn i sykepleierrollen med både dag-, kvelds- og nattevakter.

I natt er jeg bare en fortvilet mamma. En sliten mamma. En bekymret mamma. Hvordan vil fremtiden bli for min datter? Vil det bli noen fremtid? Kommer hun til å oppleve arenaer der det er plass for henne? Der det er rom for annerledeshet? Kan vi håpe at hun møter medmennesker som “ser” henne og gir henne sin egen “pult”? Jeg håper flere kan tenke seg om neste gang de ser noen som står borte ved vasken. At de har mot nok til å invitere vedkommende inn i varmen og fellesskapet.

Nå skal jeg prøve å legge meg igjen. I morgen er det en ny dag som krever meg. I morgen skal jeg igjen være den som fikser alt og makter alt, i alle fall utenpå. Det er stille rundt meg nå. Kun noen ekstra mørke ringer under øynene og disse skribleriene mine kan i morgen minne meg om nok en søvnløs natt. Når dagen gryr, ser nok alt litt lysere ut, men inni meg vil det alltid gjøre vondt å være mamma til en som pleier å stå borte ved vasken...

INGER KARIN STEINVEG

Vi ønsker alle våre lesere

*God jul
og godt nytt år!*

Hjertelig hilsen fra oss i redaksjonen

Anne Cyntia Sirnes liker ikke å ha for mange mennesker rundt seg.

Årelang kamp for å kjøpe egen bolig

Søstrene Rita Karin og Anne Cynthia Sirnes i Flekkefjord har til sammen ca. en millioner kroner i egenkapital. Likevel har det i løpet av de fire siste årene vært kjempet en forgyves kamp på deres vegne mot offentlige myndigheter for at de skal få kjøpe egen bolig.

TEKST OG FOTOS: BITTEN MUNTHE-KAAS

Begge kvinnene har den sjeldne diagnosen Cri du Chat syndrom. Etter at de ble skrevet ut fra en HVPU-institusjon i 1986, har de to bodd i første etasje i en kommunal utleiebolig – der de ifølge pårørende og hjelpeverge ikke har det godt. Det har blant annet sammenheng med at det i 1991 flyttet inn en tredje beboer i. Selv om

det har bedret seg noe, er vedkommende hyperaktiv og urolig – til tross for medisiner. I kjelleren i samme hus bor det to personer i hver sin leilighet med eget personale. Den ene av dem har også tilgang til felles-areal hos de tre i første etasje.

Begge søstrene – som er 42 og 36 år gamle – har store kommunikasjonsproblemer. Deres manglende trivsel øker

også frekvensen av selvstimulering. De ble satt på antidepressive medikamenter for fire år siden. Forsøk siden på å trappe ned disse medisinene har ikke lyktes. Tvert i mot – de er trappet opp. Den yngste, Anne Cyntia, har til tider problemer med å sove – og er mye oppe om nettene. Hun liker ikke å ha for mange mennesker rundt seg. En oppfordring til kommunen fra søstrenes mor, Torgunn Sirnes, og hjelpe-

verge Jan Harald Lilledrange om Anne Cyntia kunne bytte rom med søsteren for å få det roligere rundt seg, er ikke blitt imøtekommet.

Mange involverte

Hvor mange instanser som i løpet av disse årene har vært involvert i saken om hvorvidt de to søstrene skal få kjøpe sin egen bolig, er det vel snart ingen som lenger har oversikt over. Det er heller ikke lett å holde oversikt over hvem som har klaget på hva, over hvem og hvorfor. De mange dokumentene der side opp og side ned er fylt opp med juridiske betenkninger og budsjetter utarbeidet av forskjellige fagfolk med henvisninger til uttallige paragrafer, er også vanskelig for en utenforstående å skjønne seg på.

Etter uenighet mellom to overformyndere måtte saken behandles i Tingretten – som bekreftet den ene overformynders påstand om at søstrene kunne nektes kjøp av fast eiendom. Fylkesmannen har også behandlet saken – to ganger – og trukket samme konklusjon.

NFUs leder Helene Holand og forbundets juridiske rådgiver, Hedvig Ekberg, har etter fullmakt fra hjelpevergen bistått de to søstrene i denne saken – uten å komme noen vei.

Sparer penger

Det hele startet da Flekkefjord kommune avsto hjelpevergens søknad om å gi Anne Cyntia og Rita Karin tjenester i ny bolig. Begrunnelsen var at søstrene faglig var best tjent med at dagens bo- og tjenestetilbud ble opprettholdt. Fylkesmannen opphevet selvsagt dette vedtaket.

Hjelpeverge Jan Harald Lilledrange mener imidlertid at kommunens negative holdning til å gi de to kvinnene tjenester i egen bolig også i dag primært springer ut fra samme holdning. - Også nå handler det om at både de og den tredje beboeren trenger døgnkontinuerlig hjelp og tilsyn – med personale på kveldstid og våken nattevakt. Kommunen sparer penger ved å ha disse tre under samme tak.

Fylkesmannen

På spørsmål om hvorfor fylkesmannen har gitt kommunen og overformynderyt medhold i at søstrene ikke kan ta opp lån for å kjøpe egen bolig, svarer Lilledrange at det kort fortalt springer ut fra økonomiske vurderinger. - Fylkesmannen har konstatert at det er uenighet mellom mor og meg som hjelpeverge på den ene siden og overformynderyt og Flekkefjord kommune på den andre om i hvilken grad Anne Cyntia og Rita Karin vil profitere på å bytte bolig. Fylkesmannen vil imidlertid ikke ta stilling til det, og presiserer derfor at det bare er den økonomiske siden av saken man her har vurdert.

Det er lagt fram ulike tall både fra overformynderyt og oss på søstrenes vegne om hvor stort lån de to er i stand til å betjene. I sitt vedtak minner fylkesmannen om betydningen av å ha fokus på økonomisk sikkerhet når man forvalter midler på vegne av noen som ikke selv er i stand til å gi uttrykk for egne ønsker. Både mor og jeg er selvsagt enig i betydningen av det. Vi er likevel fortsatt av den bestemte oppfatning at fylkesmannen har trukket en feil konklusjon. Jeg har i samarbeid med fagfolk satt opp et budsjett som klart dokumenterer at Anne Cyntia og Rita Karin har økonomisk mulighet til å kjøpe en egen bolig. Fylkesmannen har derfor etter vår oppfatning truk-

ket en konklusjon som både er basert på gale tall og på feil premisser om hvilken bosituasjon som de to søstrene både på kort og lang sikt er mest tjent med, presiserer Jan Harald Lilledrange.

Diskriminering

Lilledrange karakteriserer hele denne saken både som et komplott og diskriminering av de to søstrene fra alle instanser som har hatt med den å gjøre. - De to vil for det første aldri få samme grad av individuelle tjenester i noen av Flekkefjord kommunes bofellesskap som de kunne ha fått i egen bolig. De mange og samstemte uttalelsene fra ulike fagfolk som er avgitt om hvilke negative konsekvenser det vil få for søstrene å bo for seg selv med tanke på deres behov for sosialt fellesskap, tilhørighet og trygghet, holder heller ikke mål. Etter vår oppfatning kan en tilværelse i eget hjem med egne tjenesteytere – som kommunen etter loven har plikt til å gi dem – tvert imot gi dem en hverdag der deres behov blir bedre ivaretatt – vel og merke på deres premisser.

Verken kommunen, overformynderen eller fylkesmann har tatt hensyn til den økonomiske gevinsten det ville ha gitt søstrene å kjøpe egen bolig. Jeg minner i denne sammenheng om at boligprisene har steget voldsomt de senere årene. Søstrenes formue på en

Rita Karin Sirnes

million kroner kunne i dag ha vært atskillig større hvis de hadde kommet seg inn på boligmarkedet for fire år siden. De to kvinnene har med andre ord gått glipp av en prisstigning verdt betydelige beløp – takket være trenering og vrangvilje fra offentlige myndigheters side. Dette er ikke annet enn ren ”gambling” med andre menneskers penger, mener Jan Harald Lilledrange.

- Hva gjør dere nå?

- Vi kommer fortsatt til å kjempe for at Anne Cyntia og Rita Karin skal få egen bolig, svarer Jan Harald Lilledrange.

Torgunn Sirnes gir seg ikke i kampen for at døtrene skal få sitt eget hjem.

- Uenig med hjelpevergen

- Vi er uenig med Anne Cyntias og Rita Karin Sirnes' hjelpeverge som hevder at det er best for de to søstrene å flytte i egen bolig. Denne individuelle vurderingen bygger på at en endret bosituasjon både vil innebære et bortfall av sosialt fellesskap og trygghet som vi mener har betydning for deres livskvalitet – sett i lys av deres konkrete livssituasjon og funksjonsnivå.

Det sier kommunalsjef i Flekkefjord, Bernhard Nilsen. Han presiserer innledningsvis at han før intervjuet med SFA har vært i kontakt med søstrenes hjelpeverge, som har løst ham fra taushetsplikten.

På spørsmål om hva han synes om at en sak som startet for flere år siden, ennå ikke har funnet sin løsning, svarer Nilsen at alle impliserte parter er enige om at den har vært både vanskelig, komplisert og spesiell. - I de fleste tilfeller klarer man gjennom dialog å komme fram til en felles forståelse om hva som er best for den eller de en sak gjelder. Det har dessverre ikke skjedd i dette tilfellet.

Vårt utgangspunkt er uansett at et bofellesskap i en samlokalisert bolig ikke nødvendigvis er den beste løsningen for alle. I slike saker er det alltid snakk om en individuell vurdering. Våre tjenesteytere har kjent Anne Cyntia og Rita Karin Sirnes i en årrekke. De ansattes fagkunnskap og kjennskap til de to søstrene tilsier at deres behov for trygghet og tilhørighet blir best ivaretatt i deres nåværende bosituasjon.

- Har du ikke forståelse for at søstrenes behov for antidepressiva de siste fire årene kan ha en sammenheng med en utilfredsstillende bosituasjon – slik pårørende og hjelpeverge hevder?

- Jeg har ingen forutsetninger for å vurdere om det er grunnlag for denne påstanden, men kjenner ikke til at det er fagrapporter som konkluderer med en slik sammenheng.

Økonomi

Når SFA stiller spørsmål som har med søstrenes økonomi å gjøre, svarer Nilsen at han som kommunalsjef kun ser det som sin oppgave å kommentere denne saken ut fra et tjenestetmessig perspektiv. Han henviser til andre organer som har behandlet de økonomiske sidene av den.

Nytt boligprosjekt

Flekkefjord kommune har satt i gang planleggingen av et nytt boligprosjekt for i overkant av 15 mennesker med både utviklingshemning og andre funksjonshemninger. Prosjektet omfat-

ter både personer som etter kommunens og den enkeltes mening har et for dårlig botilbud i dag – og nye som over tid har meldt sitt behov. De fleste er interessert i å leie bolig av kommunen.

Første trinn er å bygge tre nærliggende bygg som til sammen inneholder åtte leiligheter. To av byggene planlegges med to leiligheter, mens et vil få fire leiligheter. Tomten de skal bygges på,

er på mellom 2,7 og 2,8 mål. Neste trinn er bygging av ytterligere åtte- ti leiligheter. Tomtegrunn for dette byggetrinnet er ikke på plass ennå. Kommunalsjef Bernhard Nilsen opplyser til Samfunn for alle at det ikke vil bli i nærheten av området som er nevnt ovenfor.

Søstrene inkludert

I sitt avslag om samtykke tidligere i år om hvorvidt de to søstrene kunne ta opp lån for å kjøpe egen bolig, henviser overformynderiet nettopp til ovennevnte "Boligprosjektet 2006–2008". Her står det følgende: .."Målet med dette prosjektet er at det innen utgangen av 2008 skal være oppført tidsmessige boliger i rett omfang til brukergruppen utviklingshemmede og andre med ulike funksjonshemninger. I dette prosjektet er også boliger til Rita Karin og Anne Cyntia Sirnes inkludert. Det jobbes her med å finne fram til gode planløsninger som ivaretar brukernes behov. Kommunen har uttrykt ønske om medvirkning fra berørte brukere, pårørende og interesseorganisasjoner for å lykkes med å få til gode løsninger", skriver overformynderiet.

Ikke aktuelt

På spørsmål om han på vegne av Anne Cyntia og Rita Karin Sirnes vil søke kommunen om overføring av de to søstrene til disse planlagte omsorgsboligene, svarer hjelpeverge Jan Harald Lilledrange at det ikke blir aktuelt. – Et bokompleks med så mange mennesker er overhodet ikke i samsvar med deres behov og vil representere en fare for enda mer uønsket atferd. De to vil i så fall ha måttet forholde seg til et enda større personale og uten tvil fått mindre grad av individuelle tjenester, presiserer Jan Harald Lilledrange.

Følger saken

SFA følger saken – og kommer tilbake til den i neste nummer.

Få ville si noe

For en tid tilbake tok Samfunn for alle kontakt med tidligere ordfører Sigmund Krossli i Flekkefjord for å få en kommentar til saken om de to søstrene som ikke får kjøpe egen bolig. Han ga uttrykk for at han kjente saken for dårlig, og henviste til rådmannen.

Vi ringte rådmann Svein Hermansen – som sparket ballen videre til kommunalsjef Bernard

Nilsen. Les intervjuet med ham på side 16. Siden tok vi telefonisk kontakt med den nye ordføreren Reidar Gausdal. Han var ikke til stede. Vi la igjen beskjed om at han skulle ringe tilbake. Vi hørte ikke fra ham.

Overformynder Sigve Flikka ville heller ikke uttale seg til SFA – ettersom han anså seg "ferdig med saken".

- Her er det noe som ikke stemmer

- Jo mer jeg hører og leser om Flekkefjord-saken – desto mer uforståelig blir den. Det virker som om de to søstrene og den tredje personen fortsatt bor i institusjon – ettersom de tre deler en leilighet der også leietaker(e) i underetasjen har adgang.

NFUs forbundsleder Helene Holand sier i en kommentar til Samfunn for alle at hun også stiller spørsmålsteget ved hvorfor den enkelte leietaker kun disponerer et soverom som sitt private areale. – Disse tre personene må ha blitt glemt i reformarbeidet.

Holand mener også at det er spesielt at Flekkefjord kommune i første omgang satt som vilkår for å yte tjenester til de to søstrene at de skulle bo der de bor i dag. – Først etter at deres hjelpeverge fikk medhold hos fylkesmannen i at kommunen brøt loven ved å sette et slikt vilkår, påberopte kommunen seg en faglig vurdering for ikke å yte tjenester i en bolig de to kvinnene ville kjøpe selv. Hittil har jeg ikke

sett en eneste fagrapport som vel og merke dokumenterer at søstrenes behov for trygghet og tilhørighet blir best ivare tatt i deres nåværende bolig.

Overformynderiet

Holand stiller seg dessuten kritisk til overformynderiets argumentasjon. – Her er det ikke gitt samtykke til at søstrene kan ta opp lån til kjøp av egen bolig. Overformynderiet viser i stedet til at et planlagt nytt kommunalt boligprosjekt omfatter de to kvinnene. Dette må bety at overformynderiet enten forutsetter eller har fått opplysninger om at kommunen planlegger å si opp søstrenes nåværende leieforhold for deretter å tilby dem et nytt i en av de planlagte kommunale leilighetene. I så fall er det grunn til å tro at Flekkefjord kommune ønsker å gi de to kvinnene et nytt leietakertilbud – til tross for sine faglige vurderinger om at dagens bosituasjon er den beste.

Her må det være noe som ikke stemmer, sier Helene Holand.

Mot institusjon i Elverum?

- En utvidelse av Grønlivegen bofellesskap for personer med utviklingshemning i Elverum lukter av gammeldags institusjon med beboere som må dele leilighet uten å ha valgt det selv.

Det sier Bjug Ringstad i et intervju med avisen Østlendingen. Ringstad har vært mangeårig tillitsvalgt både sentralt og lokalt i NFU. I dag er han regionkontorleder i Norges Handikapforbund Innlandet.

Ringstad mener at Elverum kommune med et slikt prosjekt børster støv av et vedtak fra forrige århundre, og at det i så fall skjer med utgangspunkt i økonomi og ikke ideologi. - Grønlivegen er allerede en liten institusjon mer enn et bofellesskap. Med enda flere leiligheter forsterkes institusjonspreget.

Dette gjør at vi omtrent er tilbake der vi var før ansvarsreformen, understreker Bjug Ringstad.

I dag består bofellesskapet i Grønlivegen av tre leiligheter med plass til to beboere i hver. For tiden har fire beboere hjemmet sitt der. Den politiske arbeidsgruppa som tidligere i år gjennomgikk driften og økonomien i fagavdelingen for pleie, rehabilitering og omsorg (PRO) foreslo en utvidelse med inntil fire nye enheter. Forslaget fikk støtte fra et enstemmig kommunestyre i mai i år. Administrasjonen har i

tillegg konkludert med at eiendommen er stor nok både til barnehageutbygging og en utvidelse av bofellesskapet.

Uenig

Varaordfører Steinar Sætervadet (SV) er, ifølge avisen Østlendingen, uenig i Bjug Ringstads kritikk. Han håper utvidelsen av bofellesskapet er på plass på neste års budsjett. - Her må man se på mer enn antallet boliger. Det har mer å si hvordan det er organisert og tilrettelagt, mener han.

NFU-tillitsvalgt støtter utvidelse

Flere av medlemmene i kommunalt råd for funksjonshemmede i Elverum har barn med utviklingshemning. Med sin leder Gerhard Rundberget i spissen, som også er nestleder i NFU Hedmark fylkeslag, støtter de kommunens planer om utvidelse av Grønlivegen bofellesskap.

I et intervju med avisen Østlendingen gir Gerhard Rundberget uttrykk for at dette verken blir en ghetto eller institusjon. - Det dreier seg om eneboliger i kjede med en serviceenhet knyttet til. Hva er alternativet, spør Rundberget og svarer følgende på sitt eget spørsmål: - En blokkleilighet hvor man sitter alene om kvelden er ikke bedre enn

tilbudet i Grønlivegen. Å kalle det en ghetto er tullprat, mener han. Rundberget er, ifølge avisen, opptatt av å fokusere på hvor beboerne har sitt sosiale liv. - Det å ha en serviceenhet knyttet til boligene er ikke en ulempe, og gjør ikke bofellesskapet til en institusjon, mener han. - Beboerne har et sosialt fellesskap også etter klokka fire om ettermiddagen og kan ta imot gjester, venner og familie. Den gjør det enklere å ha et sosialt nettverk tilgjengelig også om kvelden, og det er selvsagt veldig viktig, mener Gerhard Rundberget.

Kritiserer kommunen

Selv om det kommunale rådet for funksjonshemmede støtter kom-

munens planer om å utvide bofellesskapet i Grønlivegen, er de – fortsatt ifølge avisen Østlendingen – likevel ikke fornøyd med kommunens håndtering av saken. - Rådet skal være en høringsinstans i denne type saker. I dette tilfellet er vi blitt tatt med på råd altfor sent i prosessen, påpeker Gerhard Rundberget. Han mener også at dersom det blir en arealkonflikt mellom barnehageutbygging og utvidelse av Grønlivegen, må barnehageplassene vike. - Utviklingshemmede er en svak gruppe, og selv om barnehageutbygging er viktig, må utviklingshemmede prioriteres i dette tilfellet, sier Rundberget.

Skarp reaksjon fra NFU-sentralt

- Min klare anbefaling til Elverum kommune er: Bygg barnehage! Finn derimot en annen tomt der mennesker med utviklingshemning kan få sine hjem!

NFUs forbundsleder Helene Holand presiserer innledningsvis at hun ikke kjenner utvidelsesprosjektet i Grønlivegen. Hun reagerer til gjengjeld sterkt på at det er snakk om leiligheter med plass til to i hver. - Hvis Elverum kommune leier ut samme leilighet til to personer samtidig – eller “flytter to personer inn i samme leilighet” for å si det på institusjonsspråket – er det et klart brudd på husleieloven, sosialtjenesteloven, menneskerettighetserklæringen og den nye FN-konvensjonen om rettigheter for personer med nedsett funksjonsevne.

Helene Holand gir samtidig uttrykk for at prosjektet i Elverum representerer en praksis fra en fjern fortid.

- Det blir gjort et poeng av at det er serviceenhet knyttet til bygget. - Hvorvidt Elverum kommune organiserer hjemmetjenesten i en base for de ansatte, er i prinsippet uavhengig av de tjenestene den enkelte får i sitt hjem. Jeg vil likevel rope et varsku hvis denne serviceenheten blir en samlingsplass for leietakerne. Dette ser vi i enkelte kommuner nå – på samme måte som vi ofte så det etter utflyttingen fra institusjonene. De som hadde bodd der, hadde ikke lært seg vanlige sosiale omgangsformer. De hadde ikke hatt noe eget privat areal til å ta i mot besøk. De som kom på besøk, måtte være sammen med dem på avdelingen der medbeboerne også oppholdt seg.

Kommunene gjorde en flott jobb etter at beboerne ble flyttet ut fra institusjonene, fortsetter Helene Holand. Nå anbefaler hun ansatte i kommunene å lese intervjuene med tidligere institusjonsbeboere i boka

”Utviklingshemning og aldring” av Ellen Desirée Bugge og Kirsten Thorsen. - Her forteller de blant annet stolt om hvem de nå får besøk av i egen leilighet og hva de serverer.

Ikke imponert

Holand er derimot ikke imponert over kommunenes satsing på opplæring av ansatte. - De fleste synes fortsatt at det er flott at leietakerne kan samles i ”basen”, ”fellesen” eller hva de nå kaller den. De glemmer at beboere på den måten både mister sosiale ferdigheter som de har med hjemmefra og at de fratras muligheten til å utvikle og forsterke sitt sosiale nettverk. Jeg kaller dette mangel på kunnskap blant kommunalt ansatte.

Min oppfordring til de som jobber i hjemmetjenesten for mennesker med utviklingshemning er derfor å legge forholdene til rette slik at leietakerne kan invitere slekt og venner til hyggelig samvær hjemme hos seg.

Absurd diskusjon

NFUs forbundsleder opplever også diskusjonen om hvor mange leiligheter som bør samlokaliseres, som stadig mer absurd. - All erfaring viser at det å samle mange mennesker med mange likhetstrekk samme sted, forsterker stigmatisering og stenger den enkelte ute fra fellesskapet.

Skal det planlegges at flere skal bo sammen og hensikten er at de skal ha glede av det, må vi i stedet løfte fram den lille gruppens prinsipp. Som handler om den lille gruppen som er stor nok til at vi kan være forskjellige og samtidig liten nok til at alle blir sett og ivaretatt. Det er ut fra dette prinsippet at det i forbindelse med ansvarsreformen ble anbefalt grupper på fire. På stadig flere hold internasjonalt blir det nå anbefalt samlokalisering av maksimum fire boenheter til mennesker som er avhengig av andres hjelp og støtte.

Maksimum seks

I forbindelse med stell og pleie til mennesker i livets siste fase, har det derimot aldri vært tenkt på denne måten. I planleggingen av sykehjem og omsorgsboliger har fokuset i stedet vært rettet mot medisinske vurderinger – med flere hundre mennesker samlet samme sted som resultat. Innen demensomsorgen derimot har man endelig tatt konsekvensen av den lille gruppens prinsipp i praksis. Her har man kommet fram til at enheter på åtte er for store. I stedet anbefales det boenheter for maksimum seks. Samme prinsipp må på nytt løftes fram også i planleggingen av botilbud for mennesker med utviklingshemning både i Elverum og andre kommuner, presiserer Helene Holand.

*Petter begynte med bowling.
(Foto: Anette Strømsbo Gjorv)*

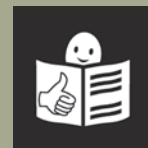
Fra fritidsdrøm til virkelighet

Mange har drømmer om å gjøre noe spesielt i fritiden sin. I Kristiansand kommune har de Fritid med bistand. Der får blant annet mennesker med utviklingshemning hjelp til å finne et riktig og meningsfylt fritidstilbud.

Det viktigste er at de blir med i vanlige fritidsaktiviteter som de har valgt selv. Her kan de komme med drømmene sine om en aktivitet de har lyst til å gjøre.

Folk fra Fritid med bistand hjelper med å finne ut om det går å gjøre noe med drømmen.

Deltakerne kan bli med i en frivillig organisasjon eller klubb. Der får de oppfølging i aktiviteten de driver med.

- Det overordnede målet med metoden Fritid med bistand er å fokusere på at den enkelte skal ha det godt – som vil si det samme som livskvalitet. Det skaper i sin tur grobunn for aktivitet, en grunnleggende følelse av glede og god selvfølelse.

TEKST: BITTEN MUNTHE-KAAS

Anders Midtsundstad hadde utviklingshemmede som en klar målgruppe da han sammen med mennesker med ulike funksjonshemninger utviklet modellen Fritid med bistand (FmB) i 1998. Siden har sosionomen, som også har mastergrad i sosialt arbeid, ledet videreutviklingen av modellen gjennom flere prosjekter med selvvalgte fritidsaktiviteter i Kristiansand kommune. Alle handler om at deltakerne skal inkluderes på alle ordinære fritidsarenaer i sitt lokalmiljø. FmB er et alternativ til bruk av tradisjonelle støttekontakter. Tjenesten er organisert med egne saksbehandlere i kommunens helse-, rus- og barneverntjeneste.

Midtsundstad minner om at det ble bygget mange fine leiligheter og etablert en del arbeidsplasser for mennesker med utviklingshemning i kjølvannet av ansvarsreformen. - Vi slet derimot i mange år for å realisere disse begrepene på livsområdet fritid. I stedet for at ansatte skulle velge ut fritidsaktiviteter for den enkelte, valgte vi å ta kontakt med den framtidige

deltakerens familie og sosiale nettverk ellers for å kartlegge vedkommendes interesser.

Husmøteprosjekt

Prosjektlederen kan vise til en rekke eksempler på mennesker med utviklingshemning som takket være FmB har fått fritidstilbud på egne premisser. - Et av dem var fire damer som likte å gå i kirken. Vi tok kontakt med deres menigheter i Randesund bydel for å få vite om det var gjøremål de kunne bidra med i menigheten. Det endte med at damene ble tilknyttet et husmøteprosjekt som ble tilpasset med tanke på deres behov når det gjaldt taletid, valg av musikk osv. Dette har gitt dem sosial tilhørighet, bedre talespråk osv.

En dame som har spesielt glede av musikk ble tilknyttet et blandet kor. Hun kunne ikke synge med – men hadde god kontakt med organisten, satt nær dirigenten og fikk ansvar for å servere kjeks og kaffe i pausen. Kormedlemmene vekslet på å hente og bringe henne til øvelser og konserter. De opplevde det som en berikelse å ha henne med seg.

Realisere drømmer

Midtsundstad er opptatt av at det profesjonelle må med for å finne et riktig fritidstilbud til den enkelte. - Det er likevel grenser for hva folk kan bedrive. En person med sterk epilepsi bør for eksempel ikke hoppe i fallskjerm. Det er likevel ikke vi som skal sette grensene. Vår jobb er å bistå til å realisere den enkeltes drømmer, se den enkeltes behov og møte dem.

- Har mange mennesker med utviklingshemning tatt kontakt med FmB for å få realisert drømmene sine?

- Vi har utviklet og videreutviklet prosjekter for stadig flere målgrupper og har hittil hatt kontakt med ca. 150 frivillige organisasjoner og klubber. Likevel registrerer vi med en viss undring at få utviklingshemmede tar kontakt. Erfaringene blant dem som har gjort det, er imidlertid positive. Vi har helt klart mye å tilby. Behovet for meningsfylte fritidsaktiviteter på den enkeltes premisser er stort i denne målgruppen. De manglende henvendelsene kan derfor ha sammenheng med at ansatte i de kommunale systemene har

Petter på har lyktes - både sportslig og sosialt.
(Foto: Anette Strømsbo Gjørvi)

*Petter bowler bedre og bedre.
(Foto: Anette Strømsbo Gjørvi)*

for liten tro på hva utviklingshemmede kan være med på. Det kan også virke som om det hersker en slags tro på at de ikke har noe å gjøre på ordinære fritidsarenaer, tror Anders Midtsundstad.

Petter

Han forteller også om Petter med lettere utviklingshemning som begynte i en bowlingklubb for noen år siden. - I dag utelukker ikke klubbens ledelse at den unge mannen – som fortsatt ikke kan knyte skoene sine – kan nå opp til en plass på deres seniorlag i den norske eliteserien. Petter har lyktes både sportslig og sosialt. I ettertid har vi fått vite at ledelsen i klubben i utgangspunktet var skeptisk til tanken på å inkludere en spiller med utviklingshemning. I dag takker de for det han har bidratt med – og mener at han har lært dem mer enn motsatt. Like viktig for ham er likevel ballspillgruppen i regi av fritidsetaten der han møter andre ungdommer med funksjonshemning. Vi ser at både han og flere andre deltakere med utviklingshemning i likhet med alle andre trenger varierte tilbud for å finne fram selvvalgte aktiviteter.

Prosessten

Når en person melder sin interesse til FmB for et fritidstilbud på sine premiser, er det starten på en lang prosess. Saksbehandleren tar først flere samtaler med den framtidige deltakeren for å bli kjent. Det blir spurt om konkrete ting – for å finne ut mest mulig. På disse første møtene kartlegges også utfordringene det må tas hensyn til i utformingen av den enkeltes tilbud – som for eksempel om vedkommende kan bruke offentlig transport, bruk av medisiner osv. Det brukes mye tid på den innledende prosessen. Medarbeiderne i prosjektet har erfart hvor viktig det er for ikke å mislykkes senere.

Deretter kartlegges den enkeltes drømmer. Dette temaet er avgjørende – ettersom det alltid får folk på gli. - Vår jobb er å være kreative i møtet med disse drømmene, presiserer Midtsundstad. - Vi er samtidig bevisste på at vi ikke skal legge føringer, er lite ressursfokuserte og ikke opptatt av diagnose eller grad av funksjonshemning. Det er vedkommendes ønske – og ikke

hva vi måtte synes er passende – som er viktig. Deltakeren skal foreta valget. Dette handler om muligheter – og ikke tvang.

Fokus på muligheter

I arbeidet med å finne ut hva slags fritidsaktivitet som kan være aktuelle, er noe av det viktigste vi likevel kan bidra med å luke ut det som kan virke begrensende og gi deltakeren opplevelser av tap. I stedet leter vi etter aktiviteter der deltakeren kan ha muligheter for å lykkes. Hvis den enkelte ikke har tydelige ønsker om hva han eller hun vil være med på, er det opp til oss å komme med forslag. Vi legger dessuten stor vekt på å skape tillit og trygghet. I starten møter vi dem derfor alltid på arenaer der de føler seg hjemme. Vi treffer tolvåringen på McDonald's eller en voksen eller eldre person på en stamkafé eller hjemme hos vedkommende hvis det er det den enkelte ønsker, presiserer Anders Midtsundstad.

Tilretteleggeren

Han viser til at når det er funnet fram til en aktuell frivillig organisasjon eller klubb, brukes det også mye tid på å finne en tilrettelegger der som har samme fritidsinteresse som den framtidige deltakeren. - For oss er det alltid spennende å se hva som skjer når to mennesker med samme interesse møter hverandre for første gang. Midtsundstad forteller om Thomas som er ihuga tilhenger av fotballaget Start. Problemet var at han ikke tålte støy – og dermed ikke kunne følge favorittlaget sitt fra tribunen. - Vi fant fram til den helfrelste Start-tilhengeren og leder av supporterklubben, Kai Rune fra Fauske i Nordland, som nettopp hadde avsluttet sin utdanning på Høgskolen i Agder for å være så nær "sitt" fotballag som mulig. Da de to møttes, ble de andre tilstedeværende luft mens de Start-frelste diskuterte siste kamp og strategier. I dag – over fem år senere – har Thomas sin faste plass der supporterklubben holder til. Han er trygk nok til det nå.

Noen trenger tid på å realisere drømmen sin, fortsetter Midtsundstad. - I FmB får de det. Resultatet er at deltakere som Petter, Thomas og de andre

får større livsrom. De har bygget opp evnen til å handle på egne vegne. Selvbildet deres er styrket ved at de er blitt sosialt inkludert gjennom samhandling og aksept.

Midtsundstad mener at en viktig grunn til at deltakerne lykkes i å bli inkludert i vanlige fritidsaktiviteter på sine premisser er som tidligere nevnt at de følges nøye opp i startfasen og ikke minst at prosessen blir jevnlig evaluert. - Det at de lykkes har også sammenheng med at alle parter har en felles forståelse av hva som skal skje, at det lages en framdriftsplan som alle er enige om er viktig å følge. Det inngås i tillegg klare avtaler om hvordan oppfølgingen av deltaker og tilrettelegger skal være.

Resultatet er at flertallet av deltakerne så fortsetter i sin selvvalgte fritidsaktivitet som ordinært medlem enten med sin støttekontakt eller uten videre oppfølging etter at vedtaksperioden på et år er avsluttet. Dette gjelder også flere av deltakerne med utviklingshemning.

- Hva skjer hvis den enkeltes drøm ikke lar seg realisere?

- Vi må uansett ikke slå i hjel drømmen. Selv om den kan virke urealistisk, må vi våge å gå veien sammen med deltakeren for å finne det ut. Det er likevel viktig å berømme dem for å vite hva de vil. Vår jobb er i så fall å finne alternativer. Vi gir deltakeren betenk-

De arbeider i Fritid med bistand: Fra venstre Hilde Guru Stangnes og Anders Midsundstad. Foran: Rune Øyen, Anne Margrethe Vik.

ningstid slik at den enkelte ikke hiver seg på det første og beste. De får vite at det både er lov til å angre og forsøke flere ganger.

Til tross for at vi mener det er funnet fram til den riktige aktiviteten, er det opp til den enkelte å bestemme om han eller hun vil delta. Vi ser imidlertid ikke en prosess som mislykket når en deltaker takker nei etter en stund.

I så fall intensiverer vi arbeidet med å finne en aktivitet som passer bedre, understreker Anders Midsundstad.

Låne utstyr

Han viser ellers til at mange av deltakerne har dårlig økonomi. - Noen har dessuten foreldre som heller ikke har tro på at deres barn eller ungdom kan mestre og dermed realisere drømmen sin. De som ikke har råd til utstyr som trengs for å kunne utøve den enkelte aktiviteten, får derfor låne det de trenger. Det settes av midler som i tillegg til lån av utstyr også brukes til betaling av kontingenter, godtgjørelse til organisasjoner osv. Når vi for eksempel møter en person med utviklingshemning som har lyst til å sykle, setter vi i gang umiddelbart. I stedet for å snakke om budsjettansvar, går vi til en sykkelbutikk sammen med vedkommende for å finne en som passer. Dette styrker den enkeltes tro på mulighetene. Det motsatte skjer hvis det først skal fattes et vedtak etter tre måneder. Selv om vi bruker mye tid på å finne ut hvordan den enkelte kan realisere drømmen sin, kan vi også handle kjøpt når det er nødvendig.

Andre tilbud

I tillegg til Fritid med bistand tilbyr Kristiansand kommune individuell støttekontakt til i underkant av 400 personer etter lov om sosiale tjenester. Fritidsetaten har ulike gruppeaktiviteter for deltakere med og uten egen støttekontakt – som for eksempel friluft-, venne-, jente- og teatergrupper, bowling, svømming, volleyball, musikk, dans, drama, skrivekurs, fotball m.m.

Fremdriften

Slik er prosessen når en person tar kontakt med Fritid med bistand:

- Uforpliktende informasjonsmøte
- Kartlegging av deltakernes forutsetninger, interesser, ønsker og drømmer
- Kartlegging av innholdet i fritidsaktiviteten
- Velge fritidsaktivitet
- Finne en tilrettelegger

I alt 33 kommuner har allerede tatt i bruk FmB – og flere vurderer å komme etter.

Nettsted

I forbindelse med en nasjonal satsing har Sosial- og helsedirektoratet gitt Kristiansand kommune i oppdrag å være et faglig knutepunkt for fagfeltet støttekontakt, kultur- og fritidsdeltakelse. Det er utarbeidet en brosjyre og satses ikke minst på drift av en nettside som skal virke inspirerende på andre kommuner som ønsker å utvikle tjenestetilbud på denne sektoren. Adressen er www.fritidforalle.no Vi kan garantere mye spennende lesning om mange kreative løsninger! Direktoratet anbefaler for øvrig alle kommuner å satse på tilbud knyttet til støttekontakt hvor den enkelte får mulighet til å bli med inn i ordinære fritidsorganisasjoner.

Mobilisering i storbyene

TEKST: BITTEN MUNTHE-KAAS
NOEN FOTOS: KÅRE HOVDEN

Som et ledd i NFUs storbysatsingsprosjekt i Trondheim, Bergen, Stavanger og Oslo inviterte fylkeslaget i hovedstaden til familietreff med faglig innslag nylig. I overkant av 60 barn med utviklingshemning, søsken og deres foreldre møtte fram på Bogstad skole en lørdag formiddag. Der hadde de fire fine timer sammen over et variert program av både sosial- og faglig karakter – selvsagt med noe godt å bite i attåt.

Temaet de voksne lærte mer om var rettigheter når det gjaldt opplæring. Både ute- og innendørs kunne barna boltre seg – godt ledet av flinke assistenter.

Flere av medlemmene i NFUs opplæringspolitiske utvalg med forbundsleder Helene Holand i spissen deltok også. Sistnevnte sier i en kommentar til SFA at man nå prøver å finne fram til hvordan man kan mobilisere til mer aktivitet og bedre rekrutteringen av storbyforeldre til NFU. Dette var

I farta! (Foto: Kåre Hovden)

en måte å gjøre det på. Det å samle foreldre og barn noen timer en lørdag er derimot ikke aktuelt for lokal- og fylkeslag i mer grågrendte strøk – der store avstander gjør at det først og fremst er helgesamlinger som er aktuelt når foreldre vil møtes.

^ Juridisk rådgiver Trine Grosli Stavn i NFU orienterte om opplæring og rettigheter.

^ Landsstyremedlem Trine Lise Systad og forbundsleder Helene Holand tok sin tårn på kjøkkenet.

^ Godt med mat, syntes disse brødrene.

^ Pårørende har alltid mye å snakke om.

>> Aktivitetene for barna ble ledet av flinke assistenter. (Foto: Kåre Hovden)

Hei alle NFUere og dermed SAFOere,

I hver utgave av "Samfunn for alle" framover vil dere finne spalten "SAFO-hjørnet". Her er det temaer som hovedstyret eller regionene jobber med som vil stå på plakaten. Det er også fint om SFA-lesere kommer med innspill om hva dere ønsker å høre om fra SAFO. Send i så fall e-post til post@safo.no

Ettersom det er lenge siden dere hørte fra SAFO i Samfunn for alle, byr vi på en liten presentasjon denne gangen:

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner er en sammenslutning av fire interessepolitiske organisasjoner for og av mennesker med nedsatt funksjonsevne. Fellesnevneren for Foreningen Norges Døvblinde, Norsk Forbund for Utviklingshemmede, Norges Handikapforbund og Norges Blindeforbund er at de kjemper for rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse ut fra et samfunnsperspektiv. SAFO er verken diagnoseorientert eller en pasientorganisasjon.

SAFOs hovedfokus

Det er samfunnets holdninger og dets manglende tilrettelegging som gjør oss funksjonshemmet. Mennesker med nedsatt funksjonsevne er ikke funksjonshemmede før de møter en barriere som stopper dem. Til sammen bidrar slike barrierer til at funksjonshemmede utestenges fra viktige samfunnsarenaer. SAFO ser en slik utestengning som diskriminering og brudd på menneskerettighetene. SAFOs viktigste prinsipp, siden opprettelsen i 1995, har vært at alle mennesker er likeverdige samfunnsborgere med de samme rettigheter og plikter.

SAFOs organisasjon

SAFO har et hovedstyre som består av forbundsledere og administrative ledere i de fire medlemsorganisasjonene. Hovedstyret avgjør overordnet felles nasjonal politikk og utpeker brukerrepresentanter i nasjonale utvalg og råd.

SAFO er organisert i regioner tilsvarende helseregionene på grunn av brukermedvirkning i helseforetakene. De regionale SAFOene styrer i stor grad sin egen måte å arbeide på og hvilke områder de prioriterer utover helseforetakene. I de aller fleste fylkene samarbeider SAFO organisasjonene, spesielt opp mot fylkeskommunale råd og NAV. SAFOs organisasjoner samarbeider også i noen kommuner.

SAFOs arbeidsområder

For at prinsippet om lik rett til samfunnsdeltakelse skal bli virkelighet, er det nødvendig å ha fokus på ulike livsområder. De viktigste områdene som SAFO arbeider aktivt med, er funksjonshemmedes levekår, universell utforming, retten til utdanning og arbeid og at mennesker med nedsatt funksjonsevne får gode helsetjenester. Hva SAFO mener, vil bli utdypet i SAFO-hjørnet det kommende året.

Vi minner ellers om vår nettside, www.safo.no for ytterligere informasjon.

God jul og godt nytt år!

Vennlig hilsen

Bettina Thorvik
(Daglig leder i SAFO)

Den suverene

GULLjenta!

Katelyn Garbin vant suverent i ring, vimpel, ball og tau i Special Olympic World Games i Shanghai i år. I tillegg fikk hun det aller gjeveste, nemlig sammenlagt-gullet!

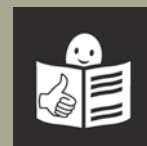
Prinsesse Märtha Louise ringte og gratulerte. Hun møtte Katelyn da hun kom hjem fra Kina. Prinsesse Märta Louise er Special Olympics høye beskytter. Statsministeren, kulturministeren og mange andre gratulerte også.

I fjor deltok Katelyn for første gang i Special Olympics sommerleker i Østerrike. Der vant hun i sin gruppe.

Katelyn har trent rytmisk sports-gymnastikk siden hun var syv år gammel. Hun trener fire ganger pr. uke, og hver trening varer i ca. to og en halv time. Noen ganger er hun lei, men sier at sånn skal det være!

Neste år skal hun konkurrere både i Polen, USA, Slovakia og England. Hun må stå på, sier hun, for om fire år er det World Games i Athen!

Katelyn får likevel tid til å være sammen med vennene sine. Hun liker å gå i teater, og hun liker å tegne, spesielt klær. Når hun blir voksen, kan hun tenke seg å jobbe på Cubus.

TEKST: BITTEN MUNTHE-KAAS
FOTO: LASSE NETTUM OG PRIVAT

Første gang Katelyn Garbin deltok i rytmisk gymnastikk i Special Olympics Summer Games (samme som EM) i Østerrike var i fjor. Da vant hun i sin gruppe. Dermed kom drømmen om å vinne i World Games (samme som OL) arrangementet i Shanghai med nesten 10 000 deltakere. Drømmen ble oppfylt. 14-åringen fra Asker turnforening gjorde rent bord og vant suverent i ring, vimpel, ball og tau i tillegg til at hun tok det aller gjeveste – nemlig sammenlagt-gullet!

Fra Norge kom det en strøm av gratulasjoner – fra statsminister Jens Stoltenberg, kulturminister Trond Giske, idrettspresident Tove Paule,

toppidrettsjef i Olympiatoppen, Jarle Aambø og mange, mange andre. Special Olympics høye beskytter i Norge, prinsesse Märtha Louise, ringte i tillegg til at hun hadde et personlig møte med den fantastiske idrettsutøveren etter hjemkomst fra Kina.

14-åringen gjorde rent bord.

- Jeg er mektig imponert og utrolig stolt av henne, sier direktør for Special Olympics Norge, Geir Smeby, i en kommentar til Samfunn for alle. Han karakteriserer Katelyns seier i Shanghai som sterkere enn i Østerrike. - Konkurransen i Kina var mye tøffere. Katelyn er sin unge alder til tross på nivå med jenter som er ti år eldre enn henne, skryter Geir Smeby. Som omtaler Asker-jenta både som Special Olympics' "maskot" og "gallionsfigur". - Det er viktig for oss å ha en slik utøver – nå som vi er i ferd med å bygge opp organisasjonen her i Norge.

Også utenfor arenaen fikk den unge idrettsutøveren satt Norge skikkelig på kartet da hun representerte vårt land under disse idrettslekene. Hun ga flere intervjuer til ulike media – blant annet

på nasjonalt kinesisk TV. På en større bankett med mange viktige kinesiske politikere kom hun også i rampelyset etter at hun hadde gitt uttrykk for "I love China" – på kinesisk – til en av dem.

Hvem er hun?

Katelyn kom til verden på Rykkin i Asker i februar 1993. Hun er yngst i en aktiv (og vi tror veldig hyggelig) fembarnsfamilie – og har tre brødre og en storesøster. Til daglig går vår olympiske mester i niende klasse på Helsepedagogisk steinerskole i Bærum. Etter hvert vil hun søke dans- og dramalinjen på Rud videregående.

Det var helt tilfeldig at hun begynte med rytmisk sportsgymnastikk. For syv år siden fulgte hun og mamma Brenda storebror Shawn på en ishockeykamp i Askerhallen. Unge Katelyn fikk vondt i hodet av all "heiaingen" – og ruslet inn i idrettshallen ved siden av. Der hadde Asker turnforening åpen dag. Katelyn ble fasinert da hun så en gruppe jenter som trente rytmisk sportsgymnastikk. Syvåringen meddelte deretter prompte at dette ville hun også begynne med. Siden har hun trent og trent – under kyndig veiledning av Renata Mejers, som mer enn noen vet hva som skal til for å få den unge gymnasten til å yte sitt beste.

Travel fridag

Vi møtte Katelyn noen uker etter hjemkomst fra Shanghai. Denne lørdagen skulle hun for første gang på konfirmasjonsundervisning i Bryn kirke. Hun kjenner flere av dem hun skal gå sammen med der det neste året. Etter konfirmasjonsundervisningen var det strake veien med mamma Brenda som sjåfør til Asker turnforenings årlige show i kommunens kulturhus, der Katelyn skulle opptre som irsk gutt i irsk dans fra filmen Titanic. Til tross for dette heseblesende dagsprogrammet inviterte en meget imøtekommende mamma Brenda NFUs utsendte med på forestillingen da vi ringte for å be om et intervju med datteren like før deadline.

Katelyn pleier å spille en atskillig mer sentral rolle på disse årlige forestilling-

*Katelyn Garbin - en fantastisk idrettsutøver.
(Foto: Lasse Nettum)*

ene. Intens trening og forberedelser over lang tid før lekene i Kina og en hektisk uke før showet i kulturhuset etter hjemkomst fra Shanghai gjorde at 14-åringen denne gangen hadde måttet begrense seg til "bare" å være med i et nummer. Like fullt – deltakelse i en helaften forestilling som denne krever frammøte – og mye venting. Under den fantastiske oppvisningen som fulgte trakk lederen av gruppen for rytmisk sportsgymnastikk i Asker Turnforening, Bente Bjanes, like godt med seg Katelyn – iført landslagsdrakt og fem gullmedaljer på brystet – fram på scenen. Der ble fjortenåringen

hyllert for sin innsats i Shanghai med langvarig og fortjent applaus av de flere hundre frammøtte.

På spørsmål til hovedpersonen etter forestillingen om hvor ofte hun trener, svarer fjortenåringen fire ganger pr. uke og at hver trening varer i ca. to og en halv time. - Noen ganger blir jeg lei og sliten – men sånn må det være. For det er verdt det! Jeg elsker å reise og oppleve nye kulturer. Til neste år skal jeg konkurrere både i Polen, USA, Slovakia og England – så det er bare å stå på! For om fire år er det World Games i Athen!

Katelyn + Ymyr = sant
(Foto: privat)

Aktivt liv

- Hva gjør du ellers – når du ikke trener, reiser og konkurrerer?

- Jeg er ofte sammen med skole- og treningsvennene mine. Vi hører mye musikk sammen. Og så liker jeg å gå i teater. Det er bedre enn TV og kino. Ellers tegner jeg en del. Jeg liker å designe – spesielt klær. Jeg rir en gang i uka på Solli gård i Asker der det er islandshester. Jeg liker dem – og aller best en som heter Ymyr.

Når Katelyn blir voksen, har hun lyst til å jobbe på Cubus eller i en annen klesforretning. Men hun kan godt tenke seg å bo i utlandet også – i Amerika for eksempel. Hennes mor er derfra – og selv har hun vært der på ferie flere ganger. Det har gitt mersmak.

Laubærene

Det er blitt sent. En lang og hektisk ”fri” lørdag med mange inntrykk er over. Vår nybakte olympiske mester legger ikke skjul på at hun er sliten. Likevel svarer hun høflig på spørsmålene våre. Hun smiler og smiler – også når en gruppe publikummere etter forestillingen flokker seg rundt henne for å ta alle gullmedaljene nærmere i øyesyn. Da de var gått, takket vi for tiden hennes. Vi håper hun fikk en lang, god natt i horisontalen. Katelyn kan med god samvittighet hvile på laubærene nå – før det snart er på'n igjen med nye og krevende treningsøkter, reising og konkurranser. Som etter alle solemerker vil resultere i x antall gullmedaljer i tiden framover også.

Fakta!

JUDO-GULL!

Norges utøver i judo under Special Olympic World Games 2007, Joakim Vårdal Jensen fra Vøyenenga, vant gull i klassen 73-81 kilo.

Ifølge Special Olympics direktør i Norge, Geir Smeby, var Vårdal Jensen overlegen i sin klasse.

Vi gratulerer!

Special Olympics

- Verdens største idrettsbevegelse for mennesker med utviklingshemning
- Tilrettelegger for trening og konkurranse for 2,3 millioner utøvere fordelt på 160 land

Les mer på
www.specialolympics.org

Kan du tenke deg å støtte NFU?

NFU er den største medlemsbaserte interessepolitiske organisasjonen for mennesker med utviklingshemning, pårørende og andre interesserte. NFU er en landsdekkende organisasjon med 218 lokallag og 19 fylkeslag.

Vil du eller din bedrift være med å støtte NFU i det viktige arbeidet med å sikre rettighetene og levekårene til mennesker med utviklingshemning og deres familier?

NFUs konto er 8200 01 93417 (NFU er godkjent organisasjon som gir rett til fradrag for gaver inntil kr 12 000,-)

Mer om NFU: www.nfunorge.org

- Bruk FN-konvensjonen – allerede nå!

- Etter 40 år har FN vedtatt at statene må tilrettelegge for at mennesker med funksjonshemninger får realisert sine rettigheter som alle borgere har hatt siden 1966. Norges største utfordring nå blir å tilpasse den nye vergemålsloven – som i sin tur vil bety at ingen lenger kan bli umyndiggjort. Selv om konvensjonen ennå ikke er ratifisert, anbefaler vi våre medlemmer å bruke den som argument i klagesaker allerede nå.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Det sier juridisk rådgiver i NFU, Hedvig Ekberg, til Samfunn for alle. Hun deltok på den nordiske konferansen om FN-konvensjonen i Oslo nylig. Der kom det fram at både Island og Sverige er kommet lenger enn Norge i prosessen mot ratifisering.

Ekberg viser samtidig til at noen land som allerede har ratifisert, likevel har unnlatt å tilpasse konvensjonen til sin lovgivning – slik en ratifisering krever. - Dermed er den i praksis verdiløs. Det at Norge derfor tar seg tid og endrer lovgivningen i tråd med konvensjonens bestemmelser, er positivt. Dette vil i sin tur føre til at den blir reell og på flere områder virke styrkende på vårt nåværende lovverk. Arbeidet går likevel svært tregt, mener Ekberg.

På spørsmål om hvordan man i NFU kan anbefale medlemmene å henvise til FN-konvensjonen som argument i

klagesaker så lenge Norge ikke har ratifisert den, minner Ekberg innledningsvis om at vårt land allerede har signert konvensjonen. - Norge har deltatt i hele prosessen, vært med på å forhandle den fram og må derfor stille oss bak den. Hittil har vi derfor anbefalt våre medlemmer å bruke bestemmelser i konvensjonen i klagesaker som for eksempel har med retten til å bo der man vil og til å gå på nærskolen å gjøre.

- *Hva skjer videre i arbeidet med FN-konvensjonen i Norge nå?*

- Saken ligger i Utenriksdepartementet. Arbeidet med den nye vergemålsloven ligger hos Justisdepartementet. Barne- og likestillingsminister Manuela Ramin-Osmundsen har imidlertid overtatt ansvaret for koordineringen av politikken overfor mennesker med funksjonshemming etter Bjarne Håkon Hansen. Det betyr at hun også har fått antidiskrimineringsloven på bordet – som også må være i samsvar med

NFUs juridiske rådgiver, Hedvig Ekberg.

konvensjonen. Heller ikke det blir noen enkel oppgave – ettersom Syseutvalgets forslag til tilgjengelighet i forhold til tjenester, varer osv. ikke går like langt som konvensjonen krever. Dermed er det en del arbeid som må gjøres.

På spørsmål om hun tror Norge til syvende og sist vil ratifisere konvensjonen, svarer Hedvig Ekberg bekreftende. - Det er tross alt 150 land i FN-systemet. Reglene er slik at 20 land må ratifisere før konvensjonen gjelder som lov – eller konvensjon. Når det skjer, gjelder den også globalt.

Interesserte finner mer stoff om FN-konvensjonen på www.nfunorge.org

FN-håndboka

FN har utgitt håndboka "From exclusion to equality, realizing the rights of persons with disabilities".

Håndboka er ment som et håndslag til parlamentarikere og andre for lettere å kunne realisere FN-konvensjonen om menneskerettigheter for personer med funksjonshemming i det enkelte land. Boka inneholder blant annet et kapittel om hva som skal til for å etablere effektive organer for overvåking av funksjonshemmedes rettigheter.

Interesserte kan lese mer om boka på www.dok.no

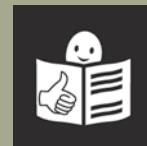
LEVVA LIVET!

Lettlestboka "Levva livet" forteller om hverdagen til ni fornøyde mennesker med utviklingshemning. Vi får vite hvem de ni er, hva de driver med hjemme, i fritiden og i ferien.

Forfatterne forteller om behovene, drømmene og håpet som mange med utviklingshemning har.

Vi blir kjent med de gode hjelperne som alle har rundt seg.

Vi får også høre om tjenestene som gjør at de ni lever et godt og verdig liv.

TEKST: BITTEN MUNTHE-KAAS
FOTO: BJØRN ERIK RYGG LUNDE

Hipp hipp hurra for NFU Nordland fylkeslag – og den fantastiske jobben de der i gården har gjort med å spre historier om friheten og livsgleden til mennesker med utviklingshemning! La oss håpe at eksemplene om de fornøyde menneskene i boka "Levva livet" snart blir obligatorisk pensum på utdanningsinstitusjonene!

Det var et privilegium å få overvære lanseringen av ovennevnte bok og lettlesthefte med samme navn på en kon-

feranse i Bodø nylig. Begge publikasjonene er for det første glimrende skrevet og illustrert av henholdsvis journalist Thor-Wiggo Skille og Bjørn Erik Rygg Lunde. Her er det dokumentert hvor viktig det er at tjenestene skal støtte opp under den enkeltes behov, håp og drømmer – i stedet for å fungere som hindringer – slik de ofte – og dessverre stadig oftere gjør nå. Her, derimot, er det fokusert på muligheter og løsninger – fremfor på begrensninger og problemer. Med disse publikasjonene får de som skal utforme tjenestene et hav av ideer og inspirasjon!

Utradisjonelle løsninger

De ni reportasjene er sydd over samme lest. Gjennom tekst og bilder får leserne først et glimt av den enkeltes hverdag. Vi får vite litt om den enkeltes bakgrunn og hvordan dagen og fritiden er organisert. Deretter kommer spalten "Ofte stilte spørsmål", der leserne får generelle svar på flere av problemstillingene som er spesielt belyst i den enkelte reportasjen. Hvert kapittel avsluttes med vignetten "Slik fikk vi det til", som i flere av disse sakene handler om utradisjonelle løsninger. Her får leserne tips om alt fra hvordan

1

2

man kan søke om brukerstyrt personlig assistanse (BPA), avlastning organisert i barnehagen på dagtid, positive ringvirkninger av "oljeturnus", til hvordan man skal forholde seg til en kommune i boligsaker osv.

I tillegg til at tjenestene som er beskrevet er tilrettelagt ut fra den enkeltes behov, ønsker og interesser, er de gode løsningene som presenteres ikke spesielt kostbare. Her er det først og fremst positive holdninger til den enkeltes rett til god livskvalitet som i praksis har fått gjennomslag.

1

Magnus Strand Hutchinson er glad i å danse. Med Hans Erik Selfors som personlig assistent kan han rocke bylivet når han måtte ønske det. (Illustrasjon fra boka/heftet Levva livet)

2

Andøyværingen Espen Dable har mye moro når han er på ferie i Sverige sammen med Gunnleif Hansen og Elisabeth Haugerud. (Illustrasjon fra boka/heftet Levva livet)

3

Kristin Eriksen har fått nytt liv med personlige assistenter.

4

Farten skremmer ikke Rebecka Sundell (til høyre bakerst) mens hennes reisefølge Nina Hesjedal ba tynt om pause etter friske runder i loopen på Tusenfryd. (Illustrasjon fra boka/heftet Levva livet)

Samarbeid

Prosjekt "Levva livet" er gjennomført i samarbeid med Nordlandssykehuset HF, avdeling for voksenhabilitering, Kommunenes Sentralforbund Nordland og Fellesorganisasjonen i Nordland. Helse- og rehabilitering har stått for hovedfinansiering av prosjektet. Helse- og sosialdirektoratet har støttet prosjektet økonomisk i tillegg.

LØP OG KJØP!

Begge "Levva livet"-publikasjonene kan heldigvis kjøpes. Lettelestboka – "Levva livet" koster en hundrelapp. Heftet "Levva livet til inspirasjon" koster like mye. Medlemmer av NFU betaler halv pris.

Porto og ekspedisjonsgebyr kommer i tillegg. Materialet kan kjøpes ved henvendelse til NFU Nordland e-post adresse nfu-nord@online.no

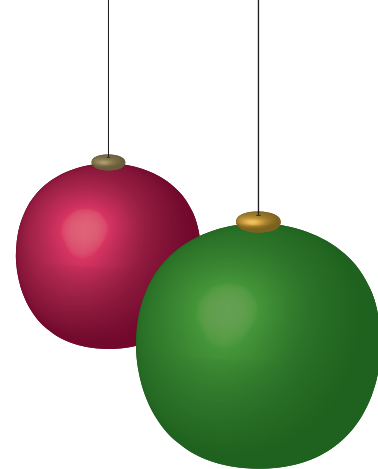

3

4

Mange muligheter for dem som vil lære!

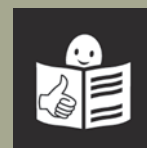
Det er mange muligheter for den som vil lære og utvikle seg. NFU er med i studieforbundet Populus som har 70 medlemsorganisasjoner. De kan få hjelp og støtte til å lage kurs og lesesirkler for sine medlemmer.

Det kan være bøllekurs og strikking, teater, musikk, drama og mye mer. NFU sentralt har for eksempel et

studiekurs på sin sommerleir som heter "Fagorganisasjon for alle".

For å få støtte fra Populus må kursene være i minst 12 klokke timer. Alle som vil være med på kurs må ha fylt 14 år.

På kurset må det være minst fem deltakere.

- Vi vil gjerne bidra til at mennesker med utviklingshemning blir inkludert i samfunnet. Læring med lyst skaper engasjerte medborgere. Det er mange muligheter for den som vil lære og utvikle seg.

Anna Sigridsdatter Heen er prosjekt- og utviklingsleder i Populus der NFU er medlem. På siste fylkesledersamling, der også studielederne var til stede, orienterte hun med stor entusiasme om hva hennes studieforbund kan

tilby. Hun fortalte om det store mangfoldet av organisasjoner som er med i Populus – nærmere sytti i tallet, med aktiviteter som spenner fra lesesirkler, bøllekurs og strikking, til teater, musikk, drama. Tilhørerne fikk vite at NFU er blant medlemsorganisasjonene som gjør flittig bruk av Populus og melder inn studietiltak. Stikkord er for eksempel "Fagorganisasjon for alle", og de mange kursene som holdes på NFUs årlige organisasjonsleir på Tromøya.

- Mye av NFUs virksomhet er voksenopplæring som kvalifiserer for tilskudd, fortsatte Heen. Hun understreket at medarbeiderne i Populus gjerne bistår kursarrangører enten det er på sentralt, regionalt eller lokalt plan med å komme i gang med studievirksomhet. - Vi informerer, og svarer så godt vi kan på det dere måtte lure på.

Studieplan

Heen kom ellers inn på at det er fritt opp til arrangørene å bestemme hva slag temaer det skal holdes kurs om. - Dere må imidlertid sørge for at det legges en studieplan til grunn for hvert kurs. Slike studieplaner har vi mange av i Populus. De er lagt ut på hjemmesiden vår. Tar dere kontakt med vår administrasjon sentralt, finner vi alltid en egnet studieplan. Det er den enkelte arrangør som må finne kursleder og lærere, og sørge for å skaffe lokaler. Offentlige undervisningslokaler kan på visse vilkår disponeres gratis for tilskudsberettiget voksenopplæring.

På spørsmål fra fylkeslederne om hvilke krav Populus stiller til studietiltaket, svarte Heen at det må ha en varighet på minst 12 klokke timer. - Det må i tillegg delta minst fem deltakere som

Anna Sigridsdatter Heen lokker med tilskudd til læring over et vidt spekter.

alle må ha fylt 14 år når kurset starter. For at kurset skal være tilskuddsberettiget må dessuten minst 75 prosent av deltakerne ha vært med minst 75 prosent av tiden.

Heen viste ellers til at man i Populus stadig får spørsmål om hva slags læring som er tilskuddsberettiget. - En middag med sosialt samvær eller en Bocchia-turnering er eksempler på tiltak som ikke er det. Opplæringen må med andre ord settes i en pedagogisk sammenheng.

Rutinene

Søknads- og rapporteringsrutinene er slik: Før kursstart må arrangøren sende en søknad til Populus som registrerer og godkjenner tiltaket og sender rapportskjema og deltakerliste tilbake. Disse skjemaene gjør kursleder lurt i å fylle ut underveis. Når kurset er avsluttet, sendes skjemaene i retur. Ettersom NFU organiserer mennesker som ofte trenger spesielt tilrettelagt opplæring, kan man få mer penger enn den vanlige studietimestøtten som alle får. Dette er en form for toppfinansiering (såkalte paragaf 24-midler). Denne forutsetter at kursarrangøren også sender inn regnskap med utgifter og inntekter. Hvis kurset har medført store kostnader, kan Populus dekke disse opp til en viss prosentandel (i 2007 opp til nærmere 70 prosent).

Heen ga samtidig uttrykk for bekymring over de stadig reduserte tilskuddene til denne type folkeopplysning fra statens side. - Det skjer en nedgang i studieaktiviteten både i NFU og andre medlemsorganisasjoner. Dermed blir de statlige tilskuddene mindre. Stadig flere kursarrangører greier heller ikke å gjennomføre kursene, og mister dermed tilskuddene de i utgangspunktet kunne hatt krav på.

Mindre arbeidskrevende

Representanten fra Populus var ellers opptatt av å avlive myten om at papirarbeidet for kursarrangører er svært arbeidskrevende. - Takket være internett er jobben enkel nå i forhold til tidligere. All innmelding kan foregå digitalt. Det er kort sagt mye opp til dere selv hva dere kan og vil få til, presiserte Heen. Hun trakk fram NFUs fylkeslag i Akershus som et godt eksempel på en kursarrangør med både høy kursaktivitet og enkle, lettfattelige rapporter som på en god måte synliggjør aktivitetene.

E-læring

Anna Sigridsdatter Heen kom avslutningsvis inn på at Populus har fått prosjektmidler av VOX til å utarbeide et opplæringsprogram i helse, mosjon og kosthold basert på e-læring. - Målgruppen er utviklingshemmede med stor overvekt i ASVL-bedrifter. Til våren vil det bli søkt om nye prosjektmidler til å prøve ut opplæringsprogrammet før det blir en del av det ordinære tilbudet i ASVL-bedriftene. Målet er at de som etter hvert gjennomgår kurset skal gå ned i vekt, få nye kostholdsvaner og drive mer fysisk aktivitet. Deltakerne vil i tillegg tilegne seg elementær datakompetanse. Vi tror dette kurset vil få stor overføringsverdi.

Søknadsskjemaet

Søknadsskjemaet kan enten bestilles telefonisk, fås pr. post fra Populus eller hentes ut i egen regi på www.populus.no Før utfylling må du vite følgende:

- Navn og adresse på arrangøren
- Kontaktperson for arrangør
- Tid og sted for kurset
- Varighet, start- og sluttdato
- Tema- og valgt studieplan
- Forventet ca. deltakerantall
- Navn og adresse til leder, lærer eller ansvarlig for opplæringstilbudet

Rapporteringen

Rapporteringen om gjennomført kurs foregår i korte trekk slik:

- Skjema og lister skal fylles ut så snart som mulig
- Huskelisten sjekkes
- Papirene sendes inn
- Innbetalingen av tilskudd kommer til lagets konto

De som vil vite mer

De som har lyst til å starte opp med et kurs og få praktisk hjelp og økonomisk støtte, kan ta kontakt med Populus.

Besøksadresse: Kirkegt. 20.

Postadresse: Postboks 440 Sentrum, 0103 Oslo.

Telefon: 24 14 11 50.

Hjemmeside: www.populus.no

E-post adresse: populus@populus.no

"Samfunn for alle" – en fin julegave!

Hva med å gi bort et abonnement på "Samfunn for alle" i julegave? Denne julegaven varer hele året!

"Samfunn for alle" kommer ut med 6 numre i 2008. Første nummer kommer i slutten av februar. Prisen for et årsabonnement er kr 400,-.

Du kan enten fylle ut kupongen og sende til NFU, Postboks 8954 Youngstorget, 0028 Oslo, kontakte oss på tlf. 22 39 60 50 eller sende en e-post til medlem@nfunorge.org

**Jeg bestiller 1 års
gaveabonnement på
"Samfunn for alle",
pris kr 400,- (6 utg.)**

Ditt navn og adresse (regningen sendes til denne adressen)

Navn: _____

Adresse: _____

Postnummer og sted: _____

Telefon og e-post: _____

Bladet skal sendes til:

Navn: _____

Adresse: _____

Postnummer og sted: _____

Leserinnlegg

Hva nå for letteleste nyheter?

Hvor er interesseorganisasjonene som representerer lesergruppene til lettlestavisa Klar Tale når framtida for lettleste nyheter står i fare?

Det er konflikt rundt utgivelsen av den lettleste ukeavisa Klar Tale. Det er lite sannsynlig at leserne får et godt produkt etter nyttår. Målgruppen for Klar Tale er opprinnelig mennesker med lesevan-sker og spesielt for utviklingshemmede, men er utvidet med andre grupper som har nytte av en lettlest avis. Skoleklasser og kurs for innvandrere tar i dag brorparten av det ukentlige opplaget på 13 000 eksemplarer.

Vårt Land skal på nyåret overta produksjonen av Klar Tale fra NTB. Verken redaktør eller redaksjon er ment å følge med over til mediehuset Vårt Land. Et redaksjonelt kompetansemiljø for lettlest nyhetsproduksjon er bygget opp over mange år, men skal bare løses opp. At mediehuset skal kunne matche dette på nyåret, når ingen redaktør eller journalister med kunnskap om lettlest i skrivende stund er ansatt ennå, er utenkelig.

Mediehuset Vårt Land har vunnet anbudsrunder for produksjonen av Klar Tale de neste fem årene. NTB har i 17 år produsert avisa. Det er Stiftelsen Klar Tale som er utgiver av avisen og som har sendt avisa ut på anbud. Styret i stiftelsen oppnevnes av Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Statens råd for funksjonshemmede og Norsk Presseforbund. Styret består blant annet av tre representanter med bakgrunn fra brukerorganisasjoner. De er fra Dysleksiforbundet, Afasiforbundet og Blindeforbundet. Hva har de tenkt på når de går inn for å fjerne det kompetansemiljøet som gjennom mange år har bygget opp kompetanse for deres medlemmer med lesevan-sker? Mener de at Klar Tale er blitt ett så slett produkt at det var nødvendig å rive det opp med roten? Jeg som leser avisa, og kjenner utviklingshemmede som er lesere, vet om flere muligheter for forbedring, men vet at det er krevende å skrive lettlest. Noe som ikke er lært i løpet av måneder.

Jeg mener det er betimelig å spørre seg hvem styret egentlig står til ansvar overfor. De forvalter ikke interessene til leserne av Klar Tale. Statens Råd for Funksjonshemmede må ta tak i denne saken. Mye av oppmerksomheten i mediedekningen av anbudsutfallet har vært på konfliktene som har oppstått rundt de redaksjonelle medarbeidernes arbeidsforhold. Det er mye å si om det, men jeg lar det ligge her. Jeg vil heller understreke: Det er et stort behov for lettlest nyhets- og informasjonsproduksjon. Hver tredje innbygger i dette landet har lesevan-sker i en eller annen form. I stedet for å rasere et kompetansemiljø, kunne stiftelsen frontet et initiativ for utvidelse av tilbudet av lettlesttjenester og produkter, der Klar Tale var et produkt.

VIDAR HAAGENSEN
JOURNALIST OG FAR TIL UTVIKLINGSHEMMET

 <p>Aust-Agder</p>	 <p>FAGFOLK VELGER WÜRTH Alt innen skruer, verktøy og kjemi Würth Norge AS Mortevei. 12, 1481 Hagan Tlf. 67 06 25 00-Fax. 67 06 27 17</p>	<p>Alt innen graving, planering og massetransport ADK1 Knut Nergård 2450 Rena Tlf: 62 44 46 66 Mob: 41 43 36 67</p>	 <p>Oppland</p>
<p>Våre løsninger gir suksess! Kitron Serviceboks 500, 4809 ARENDAL Tlf. 370 71300 Faks. 370 71301</p>	 <p>Buskerud</p>	<p>STOVER AS Gammelbruv. 15, 2406 Elverum Tlf. 62 41 90 00 Fax 62 41 90 10</p>	 <p>Gjøvik kommune Tlf: 611 89 500</p>
 <p>Akershus</p>	<p>Drammens Tidende Tlf. 32 20 40 00 www.dt.no</p>	 <p>Hordaland</p>	 <p>Nordbohus Gjøvik Marcus Thranesgt. 4C Pb. 376, 2803 Gjøvik Tlf. 61 13 92 50 Fax. 61 13 92 60</p>
<p>NeLo Produkter AS - En allsidig bedrift - spesialisert på oppgaver som krever manuell arbeidskraft</p>	<p>Kiwi Åmot Kjapt-Trygt-Billig Tlf. 32 78 43 20</p>	<p>Lid Jarnindustri AS Steine 35, 5600 Norheimsund Tlf: 56 55 38 00 - Fax: 56 55 38 10 www.dalen.no</p>	<p>Sverre Solberg AS ANLEGGSDRIFT 2635 TRETEN TLF. 61 27 66 84 MOB: 911 99 529</p>
<p>REGISTRERT REVISOR STEIN BONSTED Solheimsv. 62 A, 1473 Lørenskogen Tlf: 67 90 32 66 Fax: 67 90 38 71</p>	<p>SLEMMESTAD BIL A/S *Oppretting*Lakking*Bilglass*Bilgummi 31 28 16 16 Boligveien 5, 3470 Slemmestad</p>	<p> ÅTS TYSSEFALDENE VANNKRAFT - REN ENERGI 5770 Tyssedal. Tlf. 53 65 30 00 - Fax. 53 65 30 01</p>	 <p>Oslo</p>
<p>Terjan AS Pb. 42, 1483 Skytta Tlf: 67 07 88 92 Fax: 67 07 95 71</p>	 <p>Hedmark</p>	<p> ALGAARD A-S Ekravegen 27, 5261 Indre Arna Tlf. 55 39 31 00</p>	<p> UDDEHOLM Uddeholm AS, Jernkroken 18, 0976 Oslo Tlf. 22 91 80 00 Fax: 22 91 80 01 www.uddeholm.no</p>
<p> Hagan Åpn. tider: 9-21 (9-18) 1481 Hagan • Tlf. 67 07 70 79</p>	<p> Sparebanken HEDMARK Storgt. 26, Pb. 261, 2402 Elverum Tlf: 62 43 50 00 Fax: 62 43 50 50</p>	<p>Haugesund Sparebank Avd. Bømlø 5443 Bømlø Tlf. 53 42 60 70 - Fax. 53 42 60 71</p>	<p> Gilde</p>
<p>Skedsmo Pukkverk AS P.b. 100, 2021 Skedsmokorset Tlf: 63 87 60 68 Fax: 63 87 60 87 *Alle type pukkverks produkter*</p>	<p> YX Vallset Trafikksenter 2330 Vallset Tlf: 62 58 70 60</p>	<p>ÅSANE BARNEVERNSTJENESTE Kommunehuset 5105 Eidsvåg Tlf. 55 56 68 50 Fax. 55 56 67 60</p>	<p> CityMaid • Flyttevask og faste oppdrag • Julevask Tlf. 40 00 63 30 Fax. 22 72 99 89 Få tilbud på www.citymaid.no</p>
<p>Hafslund Fjernvarme AS 2060 Gardermoen Tlf: 63 97 84 44</p>	<p> KB elektro a.s Sørbygdav. 30, 2335 Stange Tlf. 62 57 28 58 Fax. 62 57 30 32</p>	<p> Møre og Romsdal</p>	<p> Rogaland</p>
<p>Rørkompaniet Wien & Lie AS Tlf. 66 84 92 80 Fax. 66 77 60 39 Kirkeveien 54, 1364 Hvalstad</p>	<p> K.A.Rasmussen Norway Strandveien 165 2326 Hamar Tlf. 62 51 27 10</p>	<p>Ekornes Møbler Bankv. 14, 6200 Stranda Tlf. 70 25 52 00</p>	<p>Randaberg Avlastningscenter Tlf: 51 41 31 10 Mob: 97 11 73 85 E-mail: anne.tove.austrheim@randaberg.kommune.no</p>
<p>Wøiens Regnskapskontor AS P.b 47, 1371 Asker Tlf: 66 76 50 50</p>	<p>expert G. BERG AS 2100 Skarnes Tlf: 62 96 74 00 www.gberg.no</p>	<p>TREMEK AS - en Vekstbedrift 6390 Vestnes • Støtter NFU arbeidet • Møt oss på: www.tremek.no</p>	<p>Aker Kværner Egersund AS i offshoreindustriens elitedivisjon 4370 Egersund - Tlf. 51 46 90 00</p>
<p>Ing. H. Asmyhr AS Hvamsvingen 10 2013 SKJETTEN Tlf. 64 83 45 50 Fax. 64 83 45 55</p>	<p> Sparebanken HEDMARK Kaffegt. 2, 2270 Flisa Tlf: 62 95 68 68</p>	<p>Slettvoll Møbler AS 6200 Stranda www.slettvoll.no</p>	<p>NAV Sandnes Arbeid Gravarsv. 30-32 Tlf. 51 68 19 00</p>

 Aust-Agder	 Nord-Trøndelag	 Telemark	Ole Reidar Karlsen AS Gravliveien 46, 3719 Skien Mob: 906 98 745 Graving/Sprenging/Transport/Plantering Aut. Entreprenør
Reddal Sand AS Grimstad Tlf: 37 04 68 80	Innherred Produkter AS Din totalleverandør www.ipas.no	ØVERLAND TRANSPORT AS Moflotvn. 94, 3660 Rjukan Tlf. 35 09 42 95 Mob. 992 16 200 Fax. 35 09 42 25	MASKINENTREPRENØR Ottar Ringhus AS 3890 VINJE Tlf. 35 07 12 72 Mob: 97 77 04 92 Fax. 35 07 34 11 Me støtter NFU Vest-Telemark
Skapfabrikken Moland Park, 4846 Arendal Tlf: 37 06 25 00	Steinkjer Sykepleiesenter AS Brugt. 2, 7715 Steinkjer Tlf. 74 16 77 90	 Isola www.isola.no	 Sør Trøndelag
Lillesand kommune Tlf: 32 26 15 00	 Oppland	 Telen Pb. 83, 3671 Notodden Tlf. 93 23 42 00 Fax. 35 02 57 10	Graving - Lasting - Transport - Grusleveranse Leif Magnar Hepso Maskinstasjon 7096 Kvål Tlf. 72 85 22 08 - Mob. 915 97 465
 Buskerud	G-sport Dokka 2870 Dokka Tlf: 61 11 10 22	 NORCEM et selskap i Heidelberg Gruppen	 VisionTech
Odd Hovelsrud & Co Hyggenvn. 21, 3440 Røyken Tlf. 31 28 55 15 - Mob. 952 20 671	Kjenseth Maskin AS Kragebergv. 15 2836 Biri	Kongsberg Gruppen ASA www.kongsberg.com *Vi støtter arbeidet*	Blikkenslager'n 2920 Leira i Valdres Tlf. 61 36 18 85
Numedal Betong AS Tlf. 32 74 52 70 Bergstøl Pukkverk og Sandtak AS Nore Bygg Tlf. 32 74 53 34/992 67 920	Helges Bil AS 2670 Otta Tlf. 48 01 53 00	Golberg AS Aut. mask. entreprenør 3550 Gol Mob. 481 52 210	Elkjøp Stormarked AS Valdresv. 2900 Fagernes Tlf. 61 36 29 90
Text & Design Hokksund www.tekstdesign.no	 Rogaland	Flesberg kommune v/ordføreren	Helse Stavanger HF SUR Kvinne- barneklirikken Seksjon Barn Østerlide Tlf. 51 84 67 50
Sentrum Regnskap AS 3616 Kongsberg Tlf. 32 86 70 30	 Sør-Trøndelag	Jostein Lobben Kran og Transport Simostrand, 3340 Åmot Mob. 913 28 575	Berkåker Veikro og Gjestegård AS Berkåk, 7391 Rennebu Tlf: 72 42 72 20
Anonym støtte	 Møre og Romsdal	 Hedmark	A.S STETTE DATA Aut.regnskapsførerselskap www.stettedata.no • 6260 Skodje
Aktør AS Kristian Walbysv.13, 2212 Kongsvinger Tlf: 62 88 66 60 Fax: 62 88 66 61 www.aktør.no	Sykkylven Maskinering AS • Produsent av verktøy og maskiner • www.sykkylvenmaskinering.no	Pizza Driver Vangsv.132, 2318 Hamar Tlf: 62 53 26 66	Bruk våre annonsører

**Vi ønsker alle en
RIKTIG GOD JUL og
ET GODT NYTTÅR**

Jevnaker omsorgs- og rehabiliteringssenter
Ole B: Bergvei 3520 Jevnaker
Tlf: 61 31 59 00

 FAGFORBUNDET
Porsgrunn
 Fagforbundet Porsgrunn støtter NFU lokalt
Tlf. 35 54 72 68

Haraldsen Tresking og Transport
 3719 Skien
Tlf: 45 66 15 12/ 45 66 15 11
 Støtter NFU's arbeide

 NAV Arbeid
 Pb. 2861, Kjorbekk 3702 Skien
 Tlf: 35 57 33 00 Fax: 35 57 33 41
 www.nav.no

ASVO

Stjørdal

Arbeidssamvirke
Industriv. 4b, 7500 Stjørdal

Tlf. 74 83 92 40
Fax. 74 83 92 46

Alta Produkter AS

www.altaprodukter.no
Postboks 1061, 9503 Alta
Telefon: 78 45 62 60 - Telefax. 78 45 62 65
E-post: firmapost@altaprodukter.no
Altaprodukter AS ønsker NFU lykke til med det viktige arbeidet!

BUTIKKEN
Vidaråsen Landsby
Dagligvare, helsekost og gaver
Mandag: 9-12 og 13-15.30
Tirsdag: 13-15.30
Onsdag: 14-17 og 13-15.30
Fredag: 9-12 og 13-15.30
Stengt torsdag og lørdag
3158 Åndebu. Tlf. 33 44 41 41 Fax 33 44 41 01
www.vidaraasen.no

MURMESTER

Einar Espedalen AS

UTFØRER ALT AV:
• MUR • PUSS •
OG
• FLISARBEID •
• PEISER •

Televegen 5, 3800 BØ
TLF.: 35 06 00 10
MOBIL: 91 10 65 26
-fagkunnskap gir trygghet -

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohtkan

Besøk gjerne våre nettsider
www.tromsfylke.no og www.ungitroms.no.

Finn Pettersen AS

Entreprenør

Grønnegt.104
2317 Hamar
Tlf: 62 53 56 00
Fax: 62 53 56 01

Flaterud Anlegg

- Betongarbeid
- Våtromssertifisert
- Gravarbeid
- Grøntanlegg

Tjønnv. 10, 3676 Notodden
Mob: 911 86 911
Godkjent for ansvarsrett

NAV

Vi gir mennesker muligheter

Les mer om reformen og tjenestene på våre internettsider, www.nav.no/telemark
Du kan også benytte NAV servicesenter på telefon 800 33 166 (hverdager 8-18)

AMM Design

Vi tilbyr deg alt innen trykksakproduksjon til en fornuftig pris!

Send oss gjerne en prisforespørsel!

Olatom@amn.no
Marit@amn.no

Tlf: 32 78 17 50

REMA1000

Tuven
Semsvegen 40,3676 Notodden

www.rema.no
Støtter NFU lokalt

Tlf: 350 19 404
Fax: 350 19 405

salong ALF ANDERSEN

N. Storgt. 16 - 3015 Drammen
Tlf. 32 83 24 31/32 83 40 73
Damefrisør og Parfymeri

Hyggelige folk med peiling

Montér
Skreosen
3849 Vråliosen
Tlf. 35 05 51 30
Fax: 35 05 51 11

Ikkeno´problem

MIDT-TELEMARK
REGNSKAP AS

Postboks 42, 3833 Bø
Regnskap, lønn,
fakturerings, årsoppgjør
Bø: 35 06 00 90
STØTTER NFU

SpareBank 1 Telemark

Tlf: 02610 Fax: 35 53 02 18
www.sb1telemark.no

TORGEIR LEIULFSRUD

- TRANSPORT
- FLYTTING

Mobil 951 80 260
Privat 35 02 09 48

3676 NOTODDEN

Gol Taxi

Taxi, Maxitaxi og Rullestol
320 74 213

MILJØ STÅL AS

* Villatrapper *spiraltrapp *Trinn og Trappedeler
*Rekkverk

Steinbergveien 8, 3050 Mjøndalen
32 23 60 50

www.miljostaal.no

K A A R E
MORTENSEN AS

Vestfold/Grenland • Buskerud

* Vi støtter NFU arbeidet*

Tlf: 33 13 49 50

*Maskinentreprenør

Fest i telt

Strandefjorden Event

2920 Leira

Partytelt i alle størrelser

Tlf: 95 25 38 99

Løten kommune

Barn, ungdom og
familietjenesten

Vi ønsker kontakt med voksne
mennesker som kan være
støttekontakt/avlaster

Stasjonsv. 12, 2340 Løten
Tlf. 62 59 31 20

Ditt bilskadesenter!

Enkelt å finne, lett tilgjengelig og stor kapasitet!

Bertel O. Steen Bilskade AS

Østre Aker vei, Oslo, Telefon 22 70 72 00

Rauland Elektriske AS

3864 Rauland

Tlf: 35 06 21 90

Faks: 35 06 21 99

E-mail:

rau-el@online.no

Støtter NFU's arbeide

Syljuåsen

Gjøviks entreprenør

Små og store oppdrag:

- Nybygg • Rehabilitering
- Serviceavdeling • Utvikling av prosjekter

Valdresveien 3, 2815 GJØVIK
Tlf. 61 14 50 80 - Fax. 61 14 50 81

RING INTERIØR AS

Møbler - Maskiner - Rekvisita

Storgt. 8, 3520 Jevnaker

Tlf. 61 31 40 20 Faks. 61 31 40 21

SKEI
Hotel

Idiell plassering for møter, kurs og konferanser
250 Senger

Konferansekapasitet til 350 personer

Tlf: 57 72 78 00 Fax: 57 72 78 01

Web adresse: www.skeihotel.no E-mail: info@skeihotel.no

QUALITY
HOTEL

AIRPORT HOTEL GARDERMOEN
BY CHOICE HOTELS

2050 Jessheim
Tlf. 63 92 61 00

www.choicehotels.no/hotels/no014

Rica Park Hotell

Drammen

Gamle Kirkeplass 3

3019 Drammen

www.rica.no

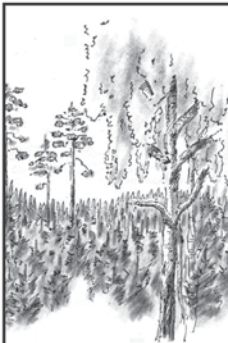
STJØRDAL KOMMUNE

Kjøpmannsgt. 9
7500 Stjørdal

Tlf. 74 83 35 00

Fax. 74 83 35 99

www.stjordal.no

Viken Skogeierforening

Besøk vår hjemmeside

www.viken.skog.no

VIKEN
SKOG

www.viken.skog.no, tlf.: 32 10 30 00

ThyssenKrupp Monolift AS

ThyssenKrupp Monolift AS er Norges ledende leverandør av heiser for bevegelseshemmede. Vårt hovedkontor er i Oslo og vi har lokale representanter i alle landets fylker. Vi representerer ThyssenKrupp Accessibility, som med over 40års erfaring er verdens største produsent av heiser for bevelshemmede. Heisene produseres i Tyskland, Holland, England og Sverige og vi leverer stol- og rullestolheiser for alle typer trapper, samt vertikalheiser av ulike typer.

Vi viser også til følgende webadresser:

www.thyssenkruppaccess.com

www.thyssenkrupp.no

AKER KVÆRNER™

Aker Kværner Subsea AS

Aftermarket Norway

Pb. 143, 5346 Ågotnes

Tlf: 56 31 50 00 - Fax: 56 31 50 01

www.akerkvaerner.com

e-mail: postagotnes@akerkvaerner.com

DESTINASJON
GAUTEFALL
TELEMARK
alt i ett

Vi har handikaptilpassede rom
Gautefallheia over Drangedal
Tlf: 35 99 50 00 3750 Drangedal
www.gautefall.no

SANDEFJORD LUFTHAVN TORP

Stadig flere
reisemål fra Torp

For mer informasjon og gode
reisetilbud se:
www.torp.no

**ERAMET
COMILOG**

- en god støttespiller!

Tlf: 35 56 18 00
Pb. 82, 3901 Porsgrunn

Støtter NFU Porsgrunn lokalt

 Vafos AS
N-3770 Kragerø, Norway

Treforedling

Tlf. 35 98 64 00

Støtter
NFU's arbeide

BUE STIFTELSEN
Langørjan gård, 7100 Rissa

Tlf. 73 85 30 00
www.buestiftelsen.no

Lett å legge - lett i vekt...

TAKTORV
PATENTERT

Et norsk kvalitetsprodukt fra
**NITTEDAL
TORVINDUSTRI A.S**

www.nittedal-torvindustri.no
Tlf.: 62 95 58 20 - Fax: 62 95 58 21

**RICHARDS
Graveservice**

 Mob. 909 68 987
HEGLANDSVN. 8
3766 SANNIDAL

Graving Transport Sprengning

IDÈTRE AS

Vi selger dører og vin-
duer etter kundens eget
design og ønsker

Kongensgt.27,3717 Skien
Tlf: 40 00 69 15
Fax: 35 52 05 90
www.widetree.no

**Valdres
folkehøgskule**

-midt i vintereventyret

2920 Leira i Valdres

*Valdres folkehøgskule er en tradisjonsrik skole
som ble stiftet i 1899. Vi har dermed lang
erfaring med å drive folkehøgskole. Vi har
plass til rundt 100 elever, og er kjent for å ha et
svært godt miljø på skolen vår.*

*Vi ønsker deg velkommen som søker på
Valdres Folkehøgskule!*

Tlf: 61 35 95 00
E-mail: valdres@vintereventyr.no
www.vintereventyr.no
Vi støtter NFU's arbeid

Bu- og arbeidstrening
eit år på folkehøgskule

Med vinden i ryggen
Sommarkurs for ungdom med utviklingshemming, 4. – 8. august 2008.

Tlf: 57 86 80 40 • Faks: 57 86 80 50
E-post: kontor@friluftslivskulen.no
www.friluftslivskulen.no

FRAMskolen

på Vallersund Gård

Et toårig folkehøgskolelignende lærested for unge voksne utviklingshemmede mellom v.g. skole og et aktivt yrkesliv

FRAMskolen setter seg som mål, gjennom to års læring, å kunne gi elev, pårørende og eventuelt den kommunale omsorgstjeneste, innsikt i hvilke muligheter den enkelte elev har i forhold til framtidig boform, videreutdanning og yrkesvalg.

Framskolens tre grunnmotiver:

FORSTÅ VERDEN (undervisning)

- Utforsk verden, nasjonalt og internasjonalt
- De andre og meg selv
- Parforhold og seksualitet
- Teater, drama, sang, musikk, maling og diktskriving
- Utvikle evnen til å uttrykke seg
- Lær å sende e-post og å finne frem på internett

LEVE I VERDEN (bo- og hverdagsferdigheter)

- Pleie av bolig og klær • Planlegging • Gjøre innkjøp
- Lage mat og stelle i stand måltid til hverdag og fest
- Bruk og forståelse av penger og regnskap
- Tid og tidsbegreper

ARBEIDE I VERDEN (i verkstedene)

- Arbeid i bakeri • Veve i ververiet • Samle urter
- Arbeide med i husholdningen
- Arbeide med i jordbruk og gartneri

Fritid og friluftsliv

- Friluftaktiviteter på sjøen og i fjellet.
- Opplæring i ridning, båtliv og fjellvandring, går også inn som en del av undervisningen.
- Deltagelse i aktiviteter i nærmiljøet.
- Uforpliktende samvær, dans og lek.

Det første året bor elevene på internat.

Det andre året bor elevene mer selvstendig.

Påmeldingsfrist 1. april 2008

Innføringskurs for nye elever og pårørende 9. – 11. mai -08

For nærmere informasjon (helst mellom 12.00 og 14.30):

Dag Balavoine eller Hanna Schmeding

Telefon 72 52 70 80/99 60 88 10

Du kan også skrive til framskolen@camphill.no eller

FRAMskolen på Vallersund Gård, 7167 Vallersund

FRAMskolen – fra livet i familie og skole, til et liv som voksen

- Eneste dynamiske stå-/gløstativ på markedet
- Full vektbæring som motoriser spåser og styrker benstruktur
- Tilpasses individuelt, følges opp og vokser med brukeren
- Gir riktig trening og tøyning av muskulatur
- Bedrer mage- og tarmfunksjon, hjerste- og lungefunksjon
- Stimulerer sosiale ferdigheter, lek og læring
- Øker selvstendighet og selvtillit

NF-Walker
– skapt for bevegelse

INDOYRKA 2 2740 SÅBEN TEL: 33 50 31 20 FAX: 33 50 31 21
www.eofunktion.no info@eofunktion.no

Foto: Illustrasjon / September 2008

Aktiv ferie for utviklingshemmede

Røde Kors

Sentrene

Røde Kors driver tre aktivitetssentre i Norge som alle tilbyr spennende og varierte ferieopphold for barn og voksne med spesielle behov. Aktivitetstilbudene byr på utfordringer og moro i trygge omgivelser.

Go-kart kjøring, aking, fiskeing, tubekjøring etter speedbåt, seiling, kanopadling, snøscooterkjøring, vannskikjøring, hundekjøring og turer med hest og vogn, sykkel, ski og båt er på aktivitetsmenyen - avhengig av årstid og hvilket senter du besøker.

Felles for alle sentrene er erfarne og dyktige aktivitetsledere. De hjelper deg til å finne aktiviteter du vil trives med og som er tilpasset ditt funksjonsnivå. Og kanskje får de deg til å gjøre ting du ikke trodde var mulig...

Besøk nettstedene til de tre Røde Kors Sentrene for mer informasjon eller ta kontakt med senterene for å få hjelp og forslag til et opphold.

Eidene

Helgerødvn.100,N-3145 TJØME
Tlf: 33 30 32 32
post@eidene.no
www.eidene.no

Merket

N-2923 TISLEIDALEN
Tlf: 61 36 40 05
booking@merket.no
www.merket.no

Haraldvigen

Randøyane,N-4639 Kristiansand
Tlf: 38 10 30 80
haraldvigen@redcross.no
www.haraldvigen.no

Røde Kors sentrene

Hausmannsgt.7,0133 OSLO
Tlf: 22 05 40 00
www.sentrene.no

Alt under samme tak!

110 butikker, stor parkering og rullebånd som bringer deg rundt er bare noen av det som gjør oss til et attraktivt kjøpesenter. Nye Herkules har fokus på handicap-vennlige løsninger, så shoppingen blir enkel for alle.

Fristelsene står i kø

110 butikker • Åpent 9-20 (18) • 1200 gratis p-plasser • www.herkulesenter.no

Grenland Mekaniske AS

Tollbodgt. 27, 3923 Porsgrunn
Tlf. 35 93 36 00 Fax. 35 93 36 01
www.grenmek.no

PMF-lekene 2008

Landsrenn for utviklingshemmede
Selbuskogen skisenter 8-9 mars
Klassisk, sprint og stafett
Festaften og premieutdeling
Påmeldingsfrist 8. februar 2008
www.pedermorset.no eller ring 73812000

PEDER MORSET folkehøgskole

Nexans

Nexans Norway AS
- din varmekabel leverandør
www.nexans.no

SOLTUN :-)
FOLKEHØGSKOLE

- Allsidig - Friluftsliv for funksjonshemmede - Peacebuilding
- Ridning og hestestell - Kreativ linje - Backpack surprise
- Backpack foto - Backpack arctic.

Tilrettelagt for ulike grupper funksjonshemmede.
Ta kontakt!!!!!!

www.soltun.fhs.no

SOLTUN :-)
FOLKEHØGSKOLE

9440 Evenskjer - Tlf. 77 08 99 30

SKIEN

www.biltema.no

ABC
Startsiden

Sagveien 21 A, 0459 Oslo
Telefon 22 80 85 80 Telefaks 22 80 85 83

TBU **Telemark**
Byggutleie AS

Tlf: 35 01 97 20 - Mob: 90 66 97 27

Merdevegen 14, 3676 Notodden Fax: 35 01 97 21

Støtter NFU's arbeide

Telemark Taxi Busser

Behov for transport? Vi er aldri langt unna!

Tretten moderne busser
Tilrettelagt for funksjonshemmede
16 seter

(Nome) 900 36 680, (skien) 05210
(Bø/Sauherad) 482 87 654

Skien Kommune

Rådhuset, 3707 Skien

Tlf: 35 58 10 00

Fax: 35 52 91 30

www.skien.kommune.no

VI STØTTER NFU SKIEN LOKALT

TJENESTER FOR FUNKSJONSHEMMEDE

I forbindelse med ny administrativ organisering i Stange kommune f.o.m. 2003, ble virksomheten Tjenester for funksjonshemmede etablert. Virksomheten skal yte tjenester til utviklingshemmede som er leietaker i 52 omsorgsboliger samlokalisert i 12 bofellesskap. Videre gir virksomheten tjenester til utviklingshemmede i egen bolig eller som er leietagere i kommunens øvrige boligmasse.

Virksomheten skal i samarbeide med andre aktuelle virksomheter kartlegge behov, planlegge og gi nødvendig kommunalt tjenestetilbud til utviklingshemmede spesielt og funksjonshemmede generelt.

Vår kontoradresse er Vika, Åkershagan, 2312 Ottestad, telefon 62 58 56 00.

Vestfold

norspace

Knudsrodv.7, 3189 Horten

Tlf: 33 03 27 00

Fax: 33 03 28 00

Maskinentreprenør
Trygve Knutslid

Liebakkvn.11
3825 Lunde

Tlf: 35 94 76 41

Mob: 991 51 858

Støtter NFU

Profilmateriell

Buttons i to varianter:

Liten 3,- kr

Stor 5,- kr

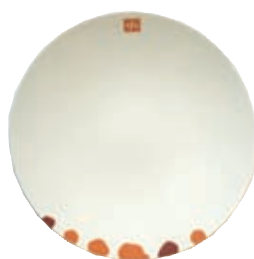
Pins 20,- kr

Krus 130,- kr

Gratis klistremerker

Tallerken 130,- kr

Skulderveske 150,- kr

Nakkebånd 25,- kr

Penn 8,- kr

Bordvimpel
Uten fot 150,- kr

NFU formidler
salg av fot,
omkring 150 kr i tillegg

Klistremerker
6 merker per ark 6,- kr

Annet

NFUs jubileumshefte 30 år 30,- kr

Samfunn for alle temaavgave 1 / 2003: Eget hjem 70,- kr

Samfunn for alle temaavgave 6 /

2001 Livssituasjonen – 10 år etter reformen 70,- kr

Helt topp (video til leie) 90,- kr

Veilederhefte til studieheftet "Aktiv i egen organisasjon"

Kursmaterieill

Kursmappe 20,- kr

Kursbevis 10,- kr

Frakt kommer i tillegg

Bestill i dag

Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

Alle kurshefter 35,- kr per hefte.

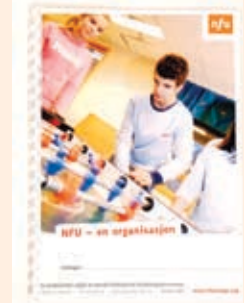
Fra foreldrehjem til eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval

NFU
– en organisasjon

Aktiv i egen
organisasjon

NFUs
prinsipp-program

Vi og samfunnet

Tillitsvalgt i orga-
nisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Veileder til
kurslærer

Seksualitet
og samliv

Kroppen min
og følelsene mine

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distributør av
Posten Norge

**Norsk forbund
for utviklingshemmede**
Svarsending 1225
0090 Oslo

Du finner mer om oss på www.solgarden.no**Tidsrom:**

20.05. - 03.06. - 2 uker

03.06. - 17.06. - 2 uker

17.06. - 01.07. - 2 uker

07.10. - 14.10. - 1 uke

SOLGÅRDEN 2008**Stedet for utviklingshemmede med ønske om tilrettelagte tjenester!****Solgården finner du i Villajoyosa på Costa Blanca i Spania****- mellom Alicante og Benidorm. Tilbaketrukket på en høyde mellom fjell og hav, blant palmer og appelsinlunder og med en fantastisk utsikt - der finner du oss.****Trygghet, Trivsel og Glede** er Solgårdens motto. Disse begrepene ligger til grunn for 35 års drift med fornøyde gjester. Solgården har, som en av få reisearrangører, en meget godt innarbeidet rutine på å ta i mot gjester med ønske om tilrettelagte tjenester.**Ferie på Solgården består av sol, bading, utflukter, dans, aktiviteter og underholdning.** Du møter nye venner – mange møter også igjen venner fra ferien i fjor.

Svøm, dans og kos deg – slipp gleden og latteren løs!

Allerede på Gardermoen møter dere Solgårdens personale og helseteam. Solgården charter et eget fly, og alle om bord på flyet skal til Solgården.

Velkommen til oss!**Kontakt oss gjerne for ytterligere informasjon om turene i 2008.****SOLGÅRDEN**Solgården ferie- og helsesenter
Fridtjof Nansens plass 9, 0160 Oslo
Telefon: 22 42 78 60
E-post: kontor@solgarden.no**TRYGGHET, TRIVSEL OG GLEDE****Ferie- og helsesenter på Costa Blanca i Spania**

Kontakt oss!

Forbundsleder

Helene Holand
22 39 60 50/91 12 24 59
helene@nfunorge.org

Nestleder

Alf Anvedsen
52 71 21 27
alf.anvedsen@bluezone.no

Steinar Sandnes

57 00 92 46
steinar.sandnes@c2i.net

Rita Lucia Endresen

72 58 35 81/95 96 38 75

Gørild Skancke

72 87 26 89
gorskan@online.no

Lillian G. Rasmussen

77 68 23 59
lillian@hifm.no

Trine Lise Systad

38 03 00 14
trinelisesystad@yahoo.no

Nasjonalt

Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:

Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60

post@nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

Sporveisgaten 10, Egt. 4
0354 OSLO
22 69 54 10
lrichter@online.no

NFU Akershus Fylkeslag

Postboks 33
1914 YTRE ENEBAKK
90 83 93 80/64 92 62 53
tbh@bluezone.no

NFU Østfold Fylkeslag

v/Greta Sandli
Solheimsveien 37
1605 Fredrikstad
69 31 34 02
greta.sandli@c2i.net

NFU Hedmark Fylkeslag

v/Eva Olsen Høisveen
Ringsakervegen 38
2380 BRUMUNDDAL
62 34 09 14/48 19 39 60
eo-ho@online.no

NFU Oppland Fylkeslag

v/Anne-Lise Arnkværn
Bankgt 19g
2609 LILLEHAMMER
61 25 28 10
post@nfu-oppland.org

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Mette Karlsrud
Kreftingsgt. 8 A
3513 HØNEFOSS
61 31 98 20 / 93 41 23 31
mette.karlsrud@ansatt.opplandvgs.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Baglergt. 3
3111 TØNSBERG
33 04 05 95/92 02 89 38
nfu.vf@frisurf.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Arild Kvitsand
Ødegardsfeltet 37
3810 GVARV
35 95 62 37 / 99 63 60 40
arikkvits@hotmail.com

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Solveig Lohne Ørum
Solheimsvn. 11
4817 HIS
37 01 13 05 / 92 85 48 55
Infuaa@start.no

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan Harald Lilledrange
Meiseveien 4

4400 FLEKKEFJORD
38 32 38 69/90 77 26 68
janharald@rt.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Ryfylkegt. 22
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

Boks 13
5838 BERGEN
56 14 31 58/99 23 00 78
nfhordaland@online.no

NFU Sogn og Fjordane Fylkeslag

v/ Gunhild Skinlo
Boks 118
6821 SANDANE
57 86 54 66/47 60 59 84
gunhildterese@hotmail.com

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 9140
6023 ÅLESUND
70 15 10 30 / 41 04 43 59
nfumr@adsl.no

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Marit Mathisen
Sverdveien 21
7130 BREKSTAD
97 95 57 66 / 95 85 77 99
maritm2@broadpark.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms Fylkeslag

v/Rigmor Hamnvik
Bregneveien 2
9050 STORSTEINNES
77 72 05 24 / 97 16 73 24

NFU Finnmark Fylkeslag

v/Aud-Inger Onshuus
Myrseth 27
9518 ALTA
78 44 03 66 / 41 20 67 65
inge-ons@online.no

Danseglede '08!

500 gjester med utviklingshemning og 300 ledsagere har vært på dansegalla i Lier i år.

Kommunene Lier, Drammen, Asker, Bærum, Nedre Eiker, Røyken og Hurum samarbeidet om dansegallaen.

I 2006 laget de dansegalla for mennesker med utviklingshemning for første gang. Da møtte det opp 300 gjester og 200 ledsagere. Neste år inviterer kommunene 1000 gjester på selveste skuddårskvelden!

”Danseglede 08” er et spennende interkommunalt samarbeid for mennesker med utviklingshemning.

I mars 2006 gikk kommunene Lier, Drammen, Asker, Bærum, Nedre Eiker, Røyken og Hurum sammen om å arrangere dansegalla for mennesker med utviklingshemning. Bakgrunnen var et ønske om å skape en større og bedre møteplass enn hva hver kommune kunne gjøre på egen hånd. Det bor mellom hundre og tre hundre personer med utviklingshemning i hver av de syv kommunene. Ettersom utviklingshemmede ikke er en homogen gruppe, verken når det gjelder alderssammensetning eller grad av funksjonshemning, var det nødvendig med et samarbeid for å samle et stort nok publikum til et slikt arrangement.

Det ble til gjengjeld svært vellykket med bortimot 300 gjester og 200 ledsagere som storkoste seg. I år satset arrangørene enda større. De engasjerte Ole Ivars og Gluntan – Norges to mest populære danseband. Resultat: Hele 500 gjester og ca. 300 ledsagere fant veien til Lier til denne gangen.

1000 gjester

I 2008 slås det på stortromma igjen.

På selveste skuddårskvelden skal det dekkes til et tusen gjester i et stivpyntet lokale. Her kan de boltre seg på et 300 kvm stort dansegulv til tonene av de samme to bandene og andre spennende gjester.

Kulturkonsulent Ivar Strype i Lier kommune har også besøkt en danse-

galla på Jevnaker. - Det planlegges en til neste år i Stavanger. For oss er det uansett viktig at vårt arrangement er av best mulig kvalitet. Vi hyrer inn de beste dansebandene som kan oppdrives, satser på skjenkebevilling for øl og vin og vakkert pyntede bord, sier Ivar Strype.

Marianne Gudem og Jørgen Bye fra henholdsvis Hurum og Røyken var blant de mange på dansegallaen 07. (Foto: Nils J. Maudal, Drammens Tidende)

